

Sir Lawrence Alma-Tadema, Nalezení Mojžíše, 1904 | Dokresleno AI

RABÍNSKÉ SLOVO Rabín Daniel Mayer:
Východ z Egypta ve slovech našich učenců **2**

ROZHOVOR Rabín, umělec, queer ikona.
Amichai Lau-Lavie přepisuje tradici **4**

GASTRO Vegetariánská průkopnice z Vilniusu
Tragický osud a kulinářské dědictví Fanji
Lewando **6**

TRADICE Symbolika sederového talíře
Dva sederové talíře, dva přístupy k oslavě
Pesachu? **8**

ROZHOVOR Rozvíjet sílu pomocí loutek
Rozhovor se Smadar Cooper a Jechielem
Keisariiovými **10**

KULTURA Knihy, které promluvíly **13**

KULTURA Terezínské dětské časopisy **14**

KULTURA Památník Terezín vyhlašuje
v letošním roce dvě soutěže **15**

MIŠ-MAŠ / מיש-מש **16**

KULTURA Kulturní program duben 2025 **18**

POEZIE Franz Peter Kien: Smrt a harlekýn **20**

Milé čtenářky, milí čtenáři,

s radostí vám předkládáme dubnové číslo časopisu Maskil, které je plné inspirativních příběhů, rozhovorů a kulturních zajímavostí. Tento měsíc se zaměřujeme na témata, která rezonují nejen v židovské komunitě, ale i v širším společenském kontextu.

Jedním z nejzajímavějších článků je rozhovor s rabínem, umělcem a queer ikonou Amichaiem Lau-Laviem. Amichai, který se narodil v ortodoxní rodině v Izraeli a dnes žije převážně v New Yorku, přináší do judaismu nové otázky a formy spirituality. Ve svých textech, performancích a komunitních rituálech propojuje starobylé tradice s aktuálními tématy lidských práv, identity a svobody. Inspirujte se jeho přístupem k pesachovému příběhu o exodu jako podnětu k osobní i společenské transformaci.

Dalším zajímavým příspěvkem je článek o vegetariánské průkopnici z Vilniusu Fanje Lewando, která vedla první vegetariánskou židovskou restauraci na starém kontinentu. Více o jejím tragickém osudu a o kulinářském dědictví se můžeme dozvědět díky nové knize Židovská vegetariánská kuchařka, kterou z jidiš přeložily Alžběta Glancová a Karolina Kašeová. Do tohoto čísla jsme pro vás vybrali z této legendární kuchařky několik receptů, jimiž si můžete obohatit Pesach.

Zvláštní pozornost si také zaslouží rozhovor Terezie Dubinové se Smadar Cooper a Jechielem Keisariovými. Smadar Cooper Keisari využívá loutky jako terapeutický nástroj, který v Izraeli pomáhá dětem i dospělým vyrovnat se s traumatem. Její programy zaměřené na rozvíjení emoční odolnosti a vnitřní síly jsou důležité zejména v dnešní době.

Nezapomněli jsme ani na kulturní program, který zahrnuje pestrou paletu akcí, od divadelních představení až po hudební koncerty.

Přeji vám radostný Pesach!

RADKA LÍM LABENDZ

Východ z Egypta ve slovech našich učenců

Svátek překročení – חג הפסח zahajujeme ihned po zakončení šabatu 12. dubna večer první sederovou večeří. Druhá sederová večeře nás čeká v neděli večer 13. dubna. Svátek Pesach končí v diaspoře osmým dnem, v neděli večer 20. dubna. Podle našeho židovského kalendáře svátek začíná 15. nisanu a v diaspoře končí 22. nisanu (v neděli večer 20. dubna).

Svátek má další názvy – **Svátek nekvašených chlebů** (macesů) – חג המצות, neboť nesmíme po osm dní svátku jíst nic kvašeného. **Svátek jara** – חג האביב, neboť jej slavíme na jaře, v měsíci **aviv**, který nyní nazýváme **nisan**.

Svátek překročení je jedním z názvů svátku odkazujícím na skutečnost, že během poslední, desáté trestající rány, kterou Bůh seslal na Egypt a Egyptany, překročil Hospodin domy synů Izraele, na nichž bylo znamení krve obětovaného beránka, a nezabíjel v nich prvorozené, na rozdíl od příbýtků Egyptanů. Po této desáté ráně, kdy zemřel i faraonův prvorozený syn, faraon dává svolení, aby hebrejské otroci opustili Egypt. **Východem z Egypta** – יציאת מצרים končí egyptská diaspora (galut) a začíná nová epocha **osvobození Izraele** – גאולת ישראל. Tehdy, 15. nisanu, se stali synové Izraele fyzicky svobodnými. Proto čtvrtým názvem

svátku Pesach je **Svátek svobody** – חג החירות. Padesátého dne po východu z Egypta se pod horou Sinaj stávají synové Izraele též duchovně svobodnými, neboť byli svědky **Božího zjevení** סיני מעמד הר – a jako jeden muž přijali Tóru, kterou Hospodin daroval Mojžíšovi na hoře Sinaj se slovy: „**כל אשר, co pravil Hospodin, vykonáme a uposlechneme**“ (Exodus 24,7).

Midraš Šochar tov 114 uvádí, že díky čtyřem zásluhám před Hospodinem byli synové Izraele hodni osvobození z egyptského otroctví: Protože si nezměnili svá jména, udrželi si svou mateřštinu, neprozradili svá posvátná tajemství a nezrušili obřízku.

Co předcházelo bezprostředně východu z Egypta? Jak to bylo s Josefovými ostatky?

Na konci knihy Genesis 50,25 se uvádí, že před svou smrtí zapřisáhl Josef syny Izraele slovy: „Bůh vás jistě navštíví a pak odtud vynesete mé kosti.“ Nyní se podívejme na slova midraše Šemot raba 20:19:

חכם לב יקח מצות – Kdo je moudrého srdce, přijímá přikázání – micvot. (Příslaví 10,8). To je Mojžíš. V té době, těsně před východem z Egypta, kdy si synové Izraele brali od Egyptanů vyžádané stříbrné a zlaté šperky, Mojžíš se zabýval Josefovými ostatky (Exodus 13,19). Když synové Izraele nesli stříbro a zlato, které vynesli z Egypta, tak náš učitel Mojžíš nesl Josefovou rakev. Všemohoucí mu řekl: „Učinil jsi velké milosrdenství, tak i Já s tebou učiním milosrdenství a sám tě pohřbím, neboť je řečeno (Deuteronomium 34,6): ויקבר אותו ב – Pochoval ho v údolí.“ Pro našeho učitele Mojžíše bylo prvořadé splnit to, čím Josef zapřisáhl syny Izraele,

Pohřbívání Josefova těla, ilustrace z Holmanovy bible, 1890

a vynést jeho ostatky z Egypta, aby je poté pohřbili u města Šchemu, na místě, kde kdysi do sedmnácti let žil Josef se svým otcem Jákobem.

V Exodus 13,19 se uvádí: ויקח משה את עצמות יוסף עמו – „Mojžíš vzal s sebou Josefovy kosti...“

V *Tosfot Sens*, jejichž autorem je Šimšon ben Abraham (asi 1150–1230), se uvádí slovy midraše, že Mojžíš dal Josefovy kosti do ovčí kůže. Do ní pak vešel duch života a ovce pak šla s nimi celých čtyřicet let po poušti. Neboť je psáno (Žalm 80,2): „Josefa jak ovce vodiš.“

V knize **חמדת ימים** (paraša „Vajechi“) se uvádí, že Mojžíš před východem z Egypta vzal spolu s Josefovými ostatky také ostatky – kosti **Batji**, faraonovy dcery. Učinil tak, že se jí chtěl odvděčit, za to, že ho vytáhla z vody a zachránila jej a poté že jej příkladně vychovala. Tradice uvádí, že faraonově dceři dal jméno **Batja** – בתיה neboli **Boží dcera** sám Hospodin za to, že zachránila Mojžíše, adoptovala jej a starala se o něj.

Proto naši učenci považují Mojžíše také za zakladatele **Pohřebního bratrstva – Chevra kadiša**. V den Mojžíšova úmrtí, 7. adaru, se členové Chevra kadiša postí a všichni jdou na hřbitov a prosí mrtvé o prominutí, pokud s nimi nejednali při pohřbu s dostatečnou úctou. Modlí se tam a rabin káže o důležitosti Pohřebního bratrstva, které se zabývá – חסד ורחמים opravdovým milosrdenstvím. Po večerní modlitbě pořádají členové Pohřebního bratrstva velkou hostinu, na níž hovoří rabin o významu a velikosti našeho učitele Mojžíše.

Jak je možné, že se Židé časem do Egypta vrátili proti třem zákazům Tóry?

Židovský lékař, zeměpisec a cestovatel Estori ha-Parhi (asi 1282 – asi 1357) uvádí v páté kapitole svého díla „Kaftor va-ferach“, že v Egyptě slyšel od Maimonidova vnuka, rabiho Šmuela, že jeho děd Rambam, který žil v Egyptě, na závěr svých dopisů, poté co je podepsal, dopsal ještě, že, וכותב העורב בכל יום שלשה לאוין – autor každodenně porušuje tři zákazy“.

1. Exodus 14,13: „Jak vidíte Egyptany dnes, tak je už nikdy neuvidíte.“
2. Deuteronomium 17,16: „... a ať (král) neuvádí lid zpátky do Egypta... Hospodin vám přece řekl: „Nikdy se už **touto cestou** nevracejte.““
3. Deuteronomium 28,68: „Loděmi tě Hospodin přivede zpátky do Egypta, vydáš se na cestu, o níž jsem prohlásil, že ji už nespatříš.“ (Slova prokletí určená neposlušným).

Estori ha-Parchi odvětil rabi Šmuelovi, že možná Rambam neporušil zákaz žít v Egyptě ze dvou důvodů: Zaprvé – byl nucen tam žít, protože byl osobním lékařem egyptského krále, tj. **sultána Saladina**, a ten by mu nepovolil opustit zemi.

Zadruhé – Tóra zakazuje vrátit se do Egypta výslovně **touto cestou**, jak je uvedeno v Dt 17,16, pouštní cestou okolo Rákosového

moře. Avšak vrátit se do Egypta jinou cestou Tóra nezakazuje. Tedy ani v tomto případě podle Estori ha-Parhiho Rambam neporušil tento příkaz.

V souvislosti se zákazem vrátit se zpět do Egypta uvádí bratislavský (prešpurský) rabin Chatam Sofer (1762–1839) toto: „Zákaz se vztahuje jen na trvalý pobyt v Egyptě, ale nevztahuje se na cestu za obchodem do Egypta nebo jen na náhodnou cestu tam, která je povolena. Podle mého skromného mínění spravedliví Izraele (צדיקי ישראל) cestovali do Egypta, aby viděli místa, kde se Židům staly zázraky a přechod přes Rákosové moře, aby mohli žehnat a děkovat Hospodinu.“

Chatam Sofer ještě uvádí דרושים ואגדות (חתם סופר, מכתב יד), že v budoucnu však bude přikázání – micva žít v Egyptě. V budoucnu, když budeme hodni usadit se v Egyptě, ten bude pak celý posvěcený a bude micva tam žít. To byl Hospodinův slib našemu otci Abrahámovi (Genesis 15,18): V ten den uzavřel Hospodin s Abramem smlouvu: „Tvému potomstvu dávám tuto zemi od řeky Egyptské a až k řece veliké, řece Eufratu.“ Ještě je řečeno (Exodus 23,31): „A určím tvé pomezí od Rákosového moře až k moři Pelištejců a od pouště až k řece Eufratu.“

V midraši Šemot raba 20:5 uvádí rabi Levi následující **podobeství o otroctví a svobodě**: Jakýsi člověk měl pozemek, který však byl pokryt smetím a kameny a nehodil se k sázení a pěstování ovoce nebo zeleniny. Onen muž se proto rozhodl jej prodat. Kupec, který pozemek v neutěšeném stavu koupil, se jej rozhodl zvelebit. Dal se do práce. Odvezl z pozemku všechno smetí, odházal kameny a hle, našel tam pramen čisté vody. Vysadil tam vinnou révu, zasadil granátová jablka a zbytek pozemku rozdělil na záhony, na nichž začal pěstovat různé vonné byliny. Postavil tam také věž, na níž pak posadil strážného, aby hlídal sad. Ti, kteří šli okolo, se nemohli vynadívát na tu nádheru. Jednou šel okolo také bývalý majitel pozemku, a když viděl, jak jeho kdysi zpustlý pozemek vzkvétá, zabědoval: „Oj vavoj! Co jsem to udělal, proč jsem se vzdal takového požehnání?!“ Národ synů Izraele, který byl v Egyptě, představoval pustinu pokrytou smetím. Svoboda jej učinila vzkvétající zahradou a světem se šířil jeho věhlas jako živoucí všudypřítomná výčitka jeho bývalému otrokáři, faraonovi.

Všem čtenářům a příznivcům Maskilu přeji radostný Pesach חג הפסח כשר ושמח!

RABÍN DANIEL MAYER

PROGRAM BEJT SIMCHA

Jaro 2025

KABALAT ŠABAT

Šabatové bohoslužby se konají každý pátek od 19.00

Místo: Židovská obec v Praze (3. patro), Maiselova 250, Praha 1
Prezenčně i online

Rodinná bohoslužba – vždy poslední pátek v měsíci
Zkrácená bohoslužba, program a občerstvení pro děti zajištěny

Místo: Židovská obec v Praze (klub Gešer, přízemí), Maiselova 250, Praha 1

Registrace není nutná
V případě zájmu si lze objednat šabatovou večeři v restauraci Šalom.
Cena menu: 225 Kč
Rezervace: kehila@bejtsimcha.cz

PESACHOVÝ SEDER

Pesachový seder Bejt Simcha
Datum: 12. 4. v 19.00
Místo: Fair Food Club, U Nemocnice 4, Praha 2

Kapacita prostoru je omezená
Registrace a více informací: kehila@bejtsimcha.cz

Bejt Simcha

Maiselova 18, 110 00 Praha 1
telefon: 603 393 558
e-mail: kehila@bejtsimcha.cz
web: www.bejtsimcha.cz

JAK ZÍSKÁVAT MASKIL?

a) v **elektronické podobě** na www.maskil.cz

b) v **tištěné podobě** za cenu poštovního a balného; pošlete, prosím, svoji žádost na adresu Bejt Simcha, Maiselova 4, 110 00 Praha 1, telefon: 603 393 558, e-mail: redakce@maskil.cz; výše poštovního a balného je v ČR minimálně 250 Kč ročně; uvedený obnos nám laskavě zašlete složenkou nebo na bankovní účet číslo: 86-8959560207/0100 u Komerční banky, variabilní symbol je 88888 (5×8), v popisu platby uveďte, prosím, své jméno

Rabín, umělec, queer ikona. Amichai Lau-Lavie přepisuje tradici

Rozhovor s protagonistou filmu Šabat queen

Amichai s režisérem filmu Šabat queen Sandim Simchou DuBowským na debatě po projekci filmu na festivalu Jeden svět

Foto: Jeden svět, Lukáš Bíba

Narodil se v ortodoxní židovské rodině v Izraeli, dnes žije převážně v New Yorku, kde jako rabín, performer a zakladatel Storahtelling a Lab/Shul přináší do judaismu nové otázky a formy spirituality. Ve svých textech, performancích a komunitních rituálech propojuje starobylé tradice s aktuálními tématy lidských práv, identity a svobody.

Na letošním sederu se neptá „proč je tato noc jiná než všechny ostatní“, ale „jak jsme se změnili my sami“. V jeho podání je židovský příběh o exodu inspirací k osobní i společenské transformaci – k cestě z útlaku přes odvahu říci „dost!“ až k radikální představitosti o lepším světě. V dokumentu Šabat queen (Shabbat Queen), uvedeném letos na Mezinárodním filmovém festivalu o lidských právech Jeden svět, ho poznáváme i jako drag performerku, která žehná, boří stereotypy a zve k duchovnímu dialogu.

Mohl byste mi něco říci o svém dětství? Pocházíte z rodiny, kde bylo třicet osm generací rabínů. Měl jste někdy pocit, že se od vás očekává, že se také stanete rabínem?

Ne, nebyla to předem daná cesta. Můj strýc byl rabín (Poznámka: Amichaiův strýc Israel Meir Lau zastával v Izraeli v letech 1993–2003 funkci vrchního aškenázského rabína.), ale nikdo nám to nepředepisoval ani nás k tomu nevedl. Když jsme byli děti, nikdo na nás netlačil. Věděli jsme, že je to součást

našeho rodinného příběhu, ale nebylo to něco, co by se od nás očekávalo. Můj starší bratr Benny se vydal na cestu k ordinaci už ve svých dvaceti, ale ani to nebylo na základě nějakého nátlaku. U strýcovy větve rodiny, která je víc ultraortodoxní, to možná bylo jinak. Já jsem prošel různými ješivami a židovskými školami, ale nikdy jsem necítil tlak, abych se stal rabínem.

Zmínili jste, že při své bar micvě jste četl parašu, která odsuzuje homosexualitu. Věděli jste už tehdy, že jste gay? A jaké pro vás bylo tu pasáž číst?

Neměl jsem pro to tehdy přesná slova, ale už jsem měl určité pocity a zkušenosti. A cítil jsem, že ten text, který jsem četl, je v rozporu s tím, co cítím. Pamatuju si, jak jsem tam stál a vnímal ten rozpor mezi světem, ve kterém jsem vyrůstal, a tím, kým jsem se stával.

Mám syna v tom věku, a proto se mě to hodně dotklo – ten pocit vyloučení už v tak raném věku.

Ano, mělo to na mě velký dopad. Když mi bylo čtyřicet – což bylo už před patnácti lety – přepsal jsem svou řeč z bar micvy jako comingoutový projev a publikoval jsem jej. Bylo to jako by mé čtyřicetileté já stálo vedle toho třináctiletého. Byla zveřejněna v mnoha médiích, na internetu se dá dohledat. (Poznámka: Text najdete pod názvem *Becoming A Man: My Bar Mitzvah Speech Thirty Years Later.*)

Na začátku filmu zmiňujete vnitřní konflikt – dilema mezi tím jít za tradicí, nebo následovat své srdce. Podařilo se vám ten rozpor v sobě vyřešit?

Ten citát vychází z jednoho známého chasidského příběhu o rabínu Zušovi. Podstata té

otázky zní: „Žil jsi podle toho, co jsi opravdu cítil, že je správné, nebo jsi jen následoval scénář, který ti někdo napsal?“ Nechci předstírat, že vím, co se stane po smrti, ale věřím, že to, jak člověk žije – jestli podle svých hodnot a svědomí – je klíčové.

Váš bratr Benjamin Lau, známý ortodoxní rabín v Izraeli, je ve filmu vašim protipólem. Zajímavé bylo, že jste se ve filmu nikdy neobjevili vedle sebe – působilo to jako vizuální metafora pro rozdílné směry, kterými se vy i vaše komunity ubíráte. Jaký spolu máte vztah a jak se vám daří překlenout rozdílné názory?

Máme za sebou spoustu různých fází. Jsou věci, na kterých se neshodneme – a to jak v oblasti víry, tak třeba i politiky. Já jsem například politicky víc nalevo, ale zároveň vím, že i on si přeje, aby válka v Gaze skončila. Spolu s ostatními členy rodiny byl vždy přítomen, když jsem zažíval něco důležitého. Vedeme spolu otevřené debaty – třeba o tom, že oddávám i nežidovské páry, což je pro něj těžké přijmout. Jeden z jeho synů teď studuje v ješivě v Jeruzalémě, kde brzy budeme promítat film Šabat queen.

Smíšená manželství jsou v mnoha židovských komunitách včetně těch konzervativních (Masorti) velmi citlivé a důležité téma. Když jste se rozhodl pro rabínské studium, proč jste si vybral právě JTS (Jewish Theological Seminary), tedy konzervativní seminář, a ne reformní nebo rekonstrukcionista, které by vám byly ideologicky blíže?

Nemám rád snadné cesty (smích). Ale vážně – mým cílem bylo najít místo, kde se budu moct opravdu věnovat studiu halachy. A právě filozofie konzervativního přístupu k halaše je mi blízká. Je to přístup, kdy se člověk ponoří do minulosti, učí se z ní a zároveň hledá, jak se dá tradice inovovat. Nechtěl jsem se halaše vyhýbat – chtěl jsem ji naopak do hloubky pochopit.

Nedokázal bych se ztotožnit s ortodoxní nebo i moderně ortodoxní praxí, protože prostě nejsem ortodoxní. Reformní judaismus zase halachu neřeší – kdežto konzervativní směr ano. A já jsem věděl, že pokud chci něco měnit, musím nejdřív znát pravidla. Proto jsem se vydal touto cestou. Pravda je, že v praxi je dnes ten směr spíš konzervativní s velkým „K“ než skutečně inovativní. Ale filozofie, ten pozitivní historický přístup, který jsem se naučil na JTS, mě dodnes ovlivňuje.

V roce 2017 jste pak přišel s tzv. Joy Proposal – návrhem, který se snaží oživit starý rabínský status ger tošav (Poznámka: Nežidovský cizinec žijící v Zemi izraelské, který souhlasí s dodržováním sedmi Noemových zákonů.), aby bylo možné lépe integrovat smíšené páry a rodiny do současné židovské komunity.

Ten návrh vychází z pozitivního historického přístupu – a věřím, že jednou bude uznán jako legitimní směr. Teď je to sice ještě obtížné, ale mohli bychom se tam postupně dostat. Nedávno jsem třeba promítal Šabat queen v Ohiu, kde diskusi vedl ortodoxní rabín Aaron Rappaport. Působí na Hillelu na univerzitě Ohio State University jako univerzitní rabín. A opravdu mě ohromil – je mladý, otevřený, inspirativní. Studoval v liberální ortodoxní ješivě Yeshivat Chovevei Torah v Brooklynu a dnes oddává i páry stejného pohlaví, což je od ortodoxního rabína velký krok. Momentálně přemýšlí i o tom, že by oddával smíšené páry.

To by byl velký přelom. Tématům inkluze se věnujete už desítky let. V roce 1999 jste založil Storahelling – skupinu, která oživuje starou tradici čtení Tóry prostřednictvím divadla –, a v roce 2009 jste pak v New Yorku stál u zrodu Lab/Shul – experimentální egalitářské židovské komunity. Nabízíte programy pro lidi všech věkových kategorií i zázemí. Blíží se Pesach. Všimla jsem si, že nabízíte kurz přípravy sederu. O jaký unikátní aspekt tohoto kurzu byste se rád podělil?

Vytvořili jsme alternativní seder s novými čtyřmi otázkami, které mají vést k opravdovým a osobním konverzacím. Jsou to analogie k tradičním částem sederu, k Ma ništana, Avadim chainu, Dajenu a Lšana habaa be-Jerušalajim. Cílem je osvobodit seder od strnulého čtení textu a udělat z něj skutečně obohacující zážitek. Nejde jen o to přečíst Hagadu – ale o to, aby se u stolu vedl živý a smysluplný dialog.

Původně Hagada ani neměla být čtena tak, jak to dnes mnohé komunity dělají. Je to spíš sbírka příběhů, písní a modliteb. Skvělý způsob, jak účastníky zapojit, je třeba zkusit příběh přehrát. Já jsem to dělal s dětmi tak, že jsme rozdělili místnost na dvě skupiny – jedna vyprávěla příběh z pohledu Hebrejců, druhá z pohledu Egyptanů. A pak jsme si porovnali, jak o to kdo vidí. Je zajímavé sledovat, kdo v tom příběhu vlastně vynívá jako „ten dobrý“.

To zní zajímavě. Děkuji, že jste s našimi čtenáři sdílel celé znění otázek vašeho sederu SAYder 2025. (Poznámka: Text naleznete na konci rozhovoru.) Víte už, jak bude letos vypadat váš sederový talíř? Budou na něm například pomeranče nebo olivy?

Pomeranče mám na sederové míse už roky. (Smích) Letos budu trávit Pesach v Izraeli. Plánuji udělat jeden seder s větší skupinou Izraelců a pravděpodobně i s několika Palestinci. A druhý, izraelsko-palestinský, během

týdne. Ještě přesně nevím, co na sederovou mísu umístíme. Loni jsme na ní měli olivy a olivové ratolesti jako symbol míru v Gaze a také žlutý symbol, vyzývající k návratu všech rukojmích.

Budu moc ráda, když mi pak povíte, jak to dopadlo. Myslím, že otázka izraelsko-palestinského konfliktu dnes v mnoha židovských komunitách opravdu rezonuje a vyvolává napětí uvnitř rodin i židovských obcí. Znáám několik queer lidí, kteří se teď necítí doma ani na jedné straně – queer komunita je často tak výrazně levicová, že se s ní už nedokážou ztotožnit, ale zároveň se cítí vyloučení ze židovských komunit. V Americe to musí být ještě náročnější.

Rozhodně. Situace je hodně vypjatá. Lidé se dnes často uchylují k jednoduchým sloganům a černobílému vidění světa. Právě proto pořádáme rozhovory a diskuse – děláme to už roky, ale od 7. října je to ještě důležitější. Říkáme tomu „odvážné rozhovory“. Jsou hodně emotivní. Lidé přicházejí především proto, aby se navzájem vyslechli a hledali společnou řeč.

Vzhledem k době, kdy se začal film promítat, se nejspíš většina otázek v diskusích po projekcích filmu soustředí právě na tento konflikt? Nevadí vám to?

Ne, nevadí. Téma konfliktu je úzce propojeno s mým přístupem i hodnotami, takže je přirozené, že většina debat se točí právě kolem něj. Film vyšel v době, kdy se o něm musí mluvit.

Moje filozofie má jednotící linku. Když říkám „ano“ svatbám mezi Židy a Nežidy, říkám tím „ano“ inkluzi. Nejdůležitějším písmenem hebrejské abecedy je pro mě vav z ve'ahavta (Poznámka: A budeš milovat.). Je to „a“, které spojuje. Znamená lásku přes hranice, které si obvykle stavíme. To je realita, v níž teď žijeme – milovat i tam, kde to není snadné. Je to výzva, protože je vždycky jednodušší mít rád lidi, kteří jsou nám podobní. Můžeme celý život zůstat v ghettu a nenávidět ty, které nenáviděli naši předci. Dnes ale žijeme v globalizovaném, propojeném světě. A musíme si položit otázku: Dokážeme se domluvit i přes naše rozdíly? Může se láska stát tím místem, kde jsme nejdříve lidmi – až pak Izraelci nebo Palestinci, queer nebo hetero, ženami nebo muži?

Přesně o tom náš film je – o tom, říct „ano“ inkluzi, říct „ano“ vavu. O spojování. O Židech i Nežidech, o Izraelcích i Palestincích. Musíme hledat společnou řeč a společně odsoudit násilí. Film původně neměl končit po 7. říjnu – ale realita se změnila a my ji nemůžeme ignorovat. Nechceme od ní utíkat. Je to zásadní moment naší současnosti. A jako lidé máme povinnost tomu čelit. Už jsme se skrývali dost dlouho – už žádné skryš, žádné skříně. Je čas být vidět.

PTALA SE **RADKA LÍM LABENDZ**

Čtyři sederové otázky

Lab/Shul: SAYder 2025

1. מה נשתנה – Ma ništana

Jak jsme letos jiní?

Ptejme se sami sebe i ostatních s jemnou upřímností: Jak jsme dnes večer jiní než před rokem? Co se změnilo? Definují nás rostoucí rozdíly a polarizace? Co nás stále spojuje, když hledáme společnou půdu a sdílené závazky k osvobození všech?

2. עבדים היינו – Avadim chainu

Byli jsme otroky

Dnes večer vyprávíme příběh o osvobození. Jaké aspekty, nástroje, strategie a metody tohoto historického boje za svobodu mohou stále formovat naši osobní i politickou realitu? Jaké příběhy si můžeme nově vytvořit, abychom se posunuli od zoufalství k obnově?

3. דיינו – Dajenu

Dost!

Co nás přiměje vykřiknout „Dost!“ a povstat proti útlaku, krutosti a nespravedlnosti, ať už ubližují nám, nebo někomu v našem okolí? Jak můžeme odolat zoufalství a podpořit odvážné hlasy, které bojují za lidská práva a spravedlnost, za svobodu, důstojnost a lásku – pro všechny? Kdo jsou naši současní Mojžíšové, Miriam, porodní báby a vůdci osvobození?

4. לשנה הבאה בירושלים –

Lšana haba bJerušalajim Příští rok!

„Příští rok v Jeruzalémě“ – tak naši předkové po staletí završovali tento večer, vždy snící o utopickém míru a klidu. Radikální představivost je naším receptem na velké sny a závazek spoluvytvářet spravedlivější, laskavější a mírumilovnější svět. Představte si tento večer, náš svět – za rok. Podělte se o svou vizi světa, ve kterém chcete žít. Jaké kroky podniknete, abychom se k němu přiblížili? Zavažte se k něčemu, co uděláte pro dobro svých rodin, přátel a všech bytostí na této planetě.

Redakčně kráceno, celou verzi naleznete na www.labshul.org.

Vegetariánská průkopnice z Vilniusu

Tragický osud a kulinařské dědictví Fanji Lewando

Alžběta Glancová a Karolina Kaševová se rozhodly zpřístupnit českým čtenářům (a kuchařům) legendární knihu receptů Fanji Lewando. Majitelka předválečné jídelny ve Vilniusu zanechala v historii svou stopu jako průkopnice vegetariánství a zdravé stravy. Měla tragický osud, při útěku před nacisty zahynula neznámo kde. Kniha dlouho považovaná za ztracenou se objevila v roce 1995 v antikvariátu. Dnes je nejen zdrojem nápadů k ozvláštňení domácí kuchyně, ale i památkou na jednu výjimečnou ženu.

O životě autorky vegetariánské „dietní“ židovské kuchařky Fanji Lewando toho víme jen málo, dokonce ani neznáme přesný rok jejího narození. Musíme se tedy spokojit s kusými informacemi o této pozoruhodné ženě, která napsala první vegetariánskou jidiš kuchařku v Evropě a zároveň byla šéfkuchařkou vůbec první vysloveně vegetariánské židovské restaurace na starém kontinentě. Specializovala se na vegetariánské varianty tradičně masitých pokrmů.

Fania Lewando se narodila v roce 1888 nebo 1889 v polském městečku Vladislav (Włocławek) do rodiny obchodníka s rybami Chajima Efraima Fiszlewicze. Fania, její čtyři sestry, bratr i matka Ester Malka museli pomáhat otci s nákupem a prodejem ryb. Rodina pravidelně vyjížděla na trhy do větších měst a žila podobně jako většina východoevropských Židů, kteří se živili obchodem a byli neustále na cestách. Jejich mateřským jazykem bylo jidiš, ale ovládali též polštinu a ruštinu.

Romantizující představu o tom, jak svět východoevropských Židů vypadal, známe mj. z obrazů Marka Chagalla. Východní Evropa za doby Fanjina dětství byla však ve skutečnosti mnohem dramatičtější. Vlny antisemitských útoků, které propukly v prvních letech 20. století v carském Rusku, neminuly ani Vladislav a přiměly část rodiny k emigraci do Anglie. Fania však s největší pravděpodobností zůstala ve východní Evropě a nit jejího příběhu se nám opět na čas ztrácí.

Portrét Fanji Lewando

Znovu se o ní dozvídáme až po sňatku s Lazarem Lewandem, obchodníkem s vejci, s nímž kolem roku 1919 zažádali o víza do Ameriky. Jejich žádost byla zamítnuta a následně se manželé stěhují do Vilnius, kde v druhé polovině 30. let společně zakládají vegetariánskou restauraci Dietojarska Jadłodajnia.

Fania byla ve Vilniusu celebritou a její podnik navštěvovala tehdejší židovská intelektuální elita. Vedla hodiny vaření pro Vilenský ženský spolek a ve třicátých letech platila ve městě za kuchařskou autoritu.

Mezi Amerikou, Gdaňskem a Vilniusem

Její kuchařské dovednosti jí mezi lety 1936–1939 pravděpodobně zajistily i pozici vrchní košer vegetariánské šéfkuchařky na polské zaoceánské lodi MS Batory. Tato loď spolu se sesterskou lodí MS Piłsudski byla chloubou polského námořnictva a movitější pasažéři si mohli na její palubě dopřát luxusní plavbu do Ameriky. MS Batory se plavila z Gdaňsku do New Yorku a cestovali na ní převážně Poláci. Mezi pasažéry byli však i Židé, kteří se rozhodli opustit starý kontinent a podlehlí volání Goldene medine – zlaté země, jak se v jidiš Americe říkalo. Košer kuchyně byla na této lodi oddělena od nežidovské kuchyně, židovští pasažéři měli také vlastní jídelnu a kajuty. Z jídelního lístku z roku 1938 se tak dozvídáme, že si zámožní židovští cestující mohli pochutnat na artyčokovém krému, studeném boršču, mrkvové kaši či na lanýžové omáče.

Lze si jen těžko představit, jak dynamický a pestrý musel být Fanjin život mezi Amerikou, Gdaňskem a Vilniusem. Časové náročné povolání šéfkuchařky na zaoceánské lodi vybízí k představě, že Fania musela být stále na cestách a nemohla se plně věnovat svým záležitostem ve Vilnius. Opak byl ale pravdou. Stálé menu své restaurace

i denní nabídku sestavovala sama a řídila se heslem „ze zahrady přímo na stůl“. Dbala na čerstvost potravin, vyváženou stravu a na dostatek vitaminů v každém jídle. I proto mohli návštěvníci na jídelním lístku pravidelně najít zeleninové a ovocné saláty, v zimním období pak kompoty a nakládanou zeleninu. V menu nikdy nechyběly výživné luštěninové pokrmy a sladké dezerty.

Vzhledem k tomu, že Fanjina restaurace byla v těsné blízkosti Velké synagogy, byli častými strážníky v jejím podniku zbožní Židé. Klientela byla však mnohem pestřejší, jak se dočteme v návštěvní knize. Mezi nadšené hosty patřili například jidiš básník Icik Manger, „dlouhodobý vegetarián“ doktor V. Ostrowski z Los Angeles nebo malíř Marc Chagall.

Vrchol kariéry

Fania byla na konci třicátých let na vrcholu kariéry a v roce 1938 vydala svou Vegetariánskou dietní kuchařku s podtitulem 400 výhradně zeleninových pokrmů. Na svou dobu byla poměrně revoluční v přístupu ke stravování a vnímání vegetariánství, které s sebou neslo samozřejmě i téma etiky vůči zvířatům. V úvodu ke kuchařce Fania píše: „Na základě medicínských poznatků bylo potvrzeno, že vegetariánská strava je pro člověka mnohem zdravější a vhodnější než masitá. Dále je všem známo, že v naší nezdravé době není domácnosti, ve které by alespoň jeden člen rodiny neměl ze zdravotních důvodů zakázáno jíst maso, a proto musí dodržovat speciální vegetariánskou dietu.“ Na tuto medicínskou úvahu Fania navazuje odstavcem o etických aspektech vegetariánství, tedy že „z humanitního principu vůči živým tvorům by bylo záhodno nahradit masitá jídla těmi vegetariánskými.“

O její restauraci a vegetariánské kuchařce se pravidelně psalo v jidiš tisku. Například 14. června 1938 v bialystockém deníku Undzer bialistoker expres můžeme najít článek Ze světa medicíny – vegetariánská dieta dle Fanji Lewando. Odborník na stravování Dr. H. Zilberbogen v článku konstatuje, že tradiční kuchyně je založena na masitých jídlech a sváteční tabule bez masa je jen těžko představitelná. Velmi proto vyzdvihuje Fanjinu kuchařku, dle které si čtenář může připravit chutné alternativy tradičních svátečních masitých jídel a zároveň dbát o své zdraví, neboť v knize je mnoho receptů na podporu imunity. Samotné autorce si mnohé hospodyňky stěžovaly, že „bez masa se zkrátka nedá vařit“. Fania zároveň dodává, že „nejíst maso je pro nás Židy symbolem smutku nebo jakousi formou trestu“, a proto má mnoho jejích souvěrců „mentální problém si masitá jídla odpírat“. To se snažila změnit.

V tomtéž deníku také vycházela na poslední straně pravidelná rubrika Kulinářský koutek Fani Lewando, kde byly vždy uvedeny alespoň tři recepty. Deník Hajnt zase propagoval kuchařku pod heslem Chcete být zdraví! Cena kuchařky tehdy činila 3,50 polského zlotého, což by dnes bylo něco málo přes 30 amerických dolarů. Kniha se prodávala v USA i v Anglii, a Fania dokonce zkoušela své recepty udat potravinářské firmě H. J. Heinz.

Ve své době se těšila velkému věhlasu. O to zvláštnější a smutnější je, že po vypuknutí války a nacistické okupaci Vilnius se nám Fania opět ztrácí z dohledu, a stejně jako je nejasné datum jejího narození, tak ani s jistotou nelze říct, kdy, kde a jak byl Fanjin život násilně ukončen.

Znovuobjevený kulinářský odkaz

Fania Lewando zmizela během holocaustu a její kuchařka i kulinářský odkaz málem zmizely s ní. V roce 1995 knihu náhodou objevil pár turistů v Anglii na veletrhu antikvárních knih. Výtisk zakoupili a darovali YIVO Institutu v USA. Tato epizoda nás opět symbolicky vrací do předválečného Vilnius, kde byl výše zmíněný institut v roce 1925 pod oficiálním názvem Der Jidišer Visnšaftlecher Institut založen. Jednalo se o první vědecké pracoviště, cílem bylo zkoumat jidiš kulturu, jazyk, folklor a zdokumentovat život východoevropských Židů. V roce 1940 institut za dramatických okolností přesídlil do New Yorku, kde dodnes shromažďuje stovky tisíc knih a nespočet dokumentů.

Právě tam se kniha v roce 2015 dočkala vydání s původními ilustracemi zeleniny, vyobrazené na obalech na výsadbu. Velkolepé anglické vydání v překladu jidiš badatelky Eve Jochnowitz obsahuje všech 408 původních receptů a je opatřeno úvodem šéfkuchařky Joan Nathan, přezdívané pramáti židovské kuchyně. V roce 2021 se pak skupina nadšenkyň z Polska rozhodla vydat vlastní verzi s fotografiemi a s výběrem bezmála stovky nejzásadnějších receptů. Polská kuchyně zřetelně ovlivnila Fanjinu kulinářskou představivost. Z polského vydání si autorky české verze Alžběta Glancová a Karolina Kašeová také vypůjčily některé fotografie a víceméně ponechaly i jejich výběr receptů.

ZDROJ: ŽIDOVSKÁ VEGETARIÁNSKÁ KUČAŘKA

Fania Lewando, Židovská vegetariánská kuchařka

Výběr osmdesáti receptů ze židovské vegetariánské kuchařky, jejíž autorkou je podnikatelka a průkopnice vegetariánské stravy Fania Lewando. Ta byla

spolumajitelkou první vegetariánské židovské restaurace nejen ve Vilnius, ale i v Evropě. Překlad: Alžběta Glancová a Karolina Kašeová. Nakladatel: Garamond

Saláty s domácí provensálskou majonézou

Zpestřete si pesachový seder dvěma saláty s domácí provensálskou majonézou, jak ji připravovala Fania Lewando ve svém vegetariánském bistru ve Vilnius.

Provencálská majonéza

Suroviny

- 2 vařené žloutky
- 3 syrové žloutky
- cukr
- sůl
- 25 dkg olivového oleje
- šťáva z 1 citronu

Postup

Do mísy vložíme 2 vařené a 3 syrové žloutky, přisypeme trochu cukru a soli a dobře promícháme.

Po lžičkách postupně přidáváme za stálého tření dřevěnou vařečkou 25 dkg olivového oleje. Spolu s olejem přiléváme šťávu z jednoho citronu.

Pokud chceme připravovat větší množství majonézy, budeme potřebovat více olivového oleje a citronové šťávy.

Zelený salát

Suroviny

- 25 dkg hlávkového salátu
- 3 vejce natvrdo
- 1 okurka
- 1 citron
- provensálská majonéza

Postup

Nakrájíme 25 dkg umytého zeleného salátu a přidáme na malé kousky nakrájená 3 vejce natvrdo, jednu okurku, jeden citron, vše dobře promícháme, přelijeme provensálskou majonézou a ihned servírujeme na stůl.

Jablečný salát

Suroviny

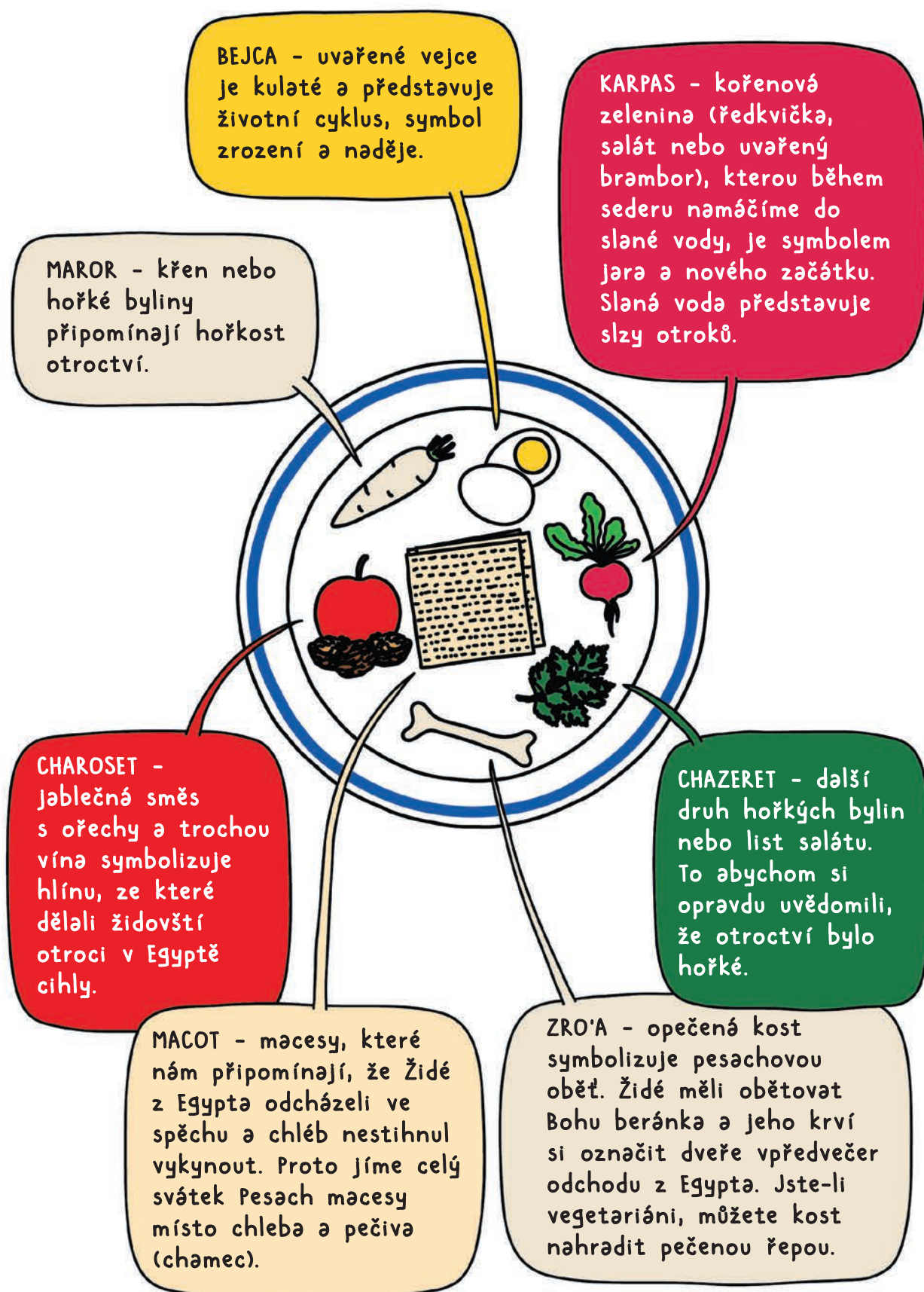
- ½ kg jablek
- 2 kyselé okurky
- 2 vejce natvrdo
- 1 celer
- provensálská majonéza
- šalotka

Postup

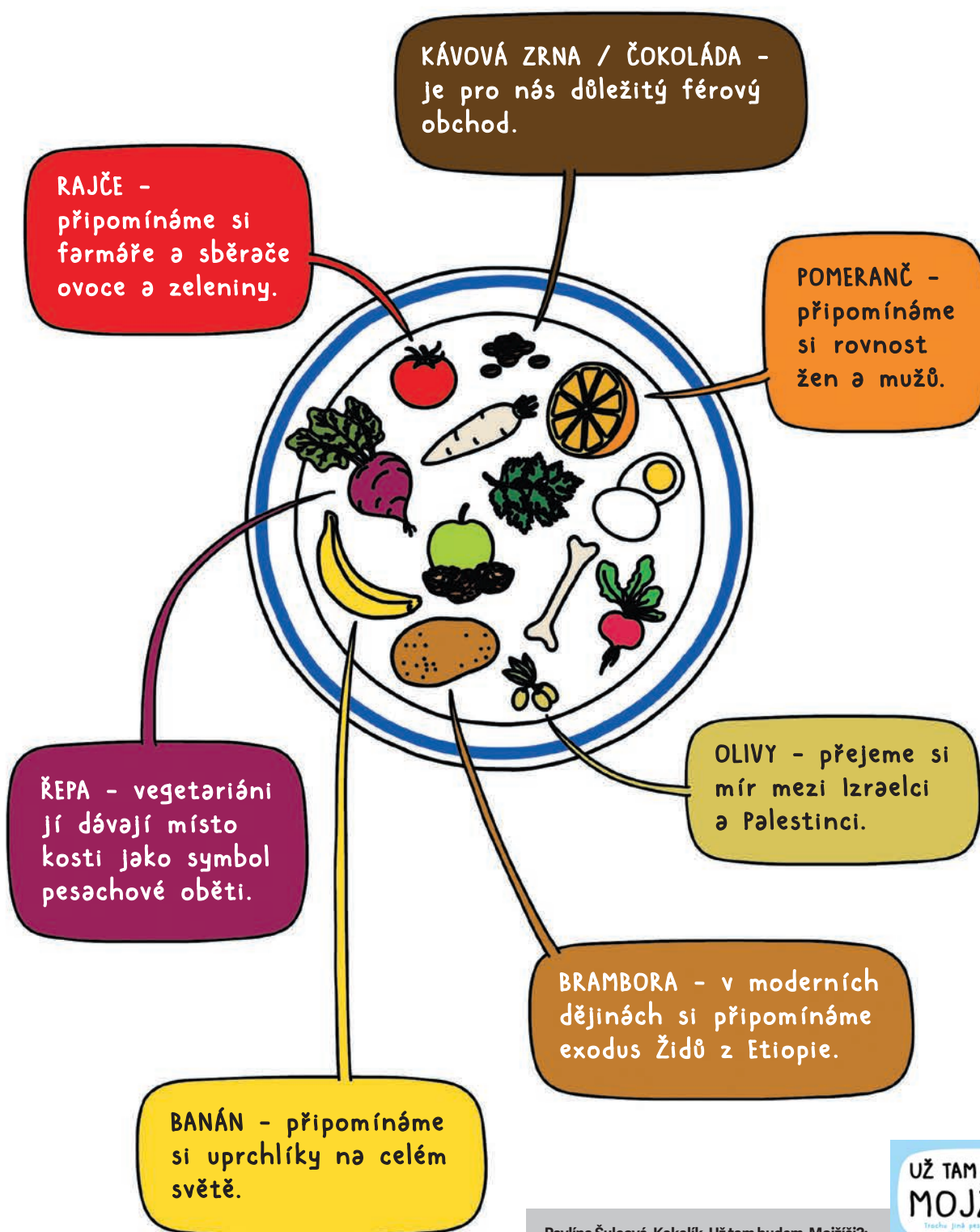
Nakrájíme nadrobno půl kila syrových jablek, 2 kyselé okurky a 2 vejce natvrdo. Poté nahrubo nastrouháme syrový celer. Vše dobře promícháme s provensálskou majonézou. Servírujeme se šalotkou nakrájenou na tenké plátky.

Symbolika sederového talíře

Dva sederové talíře, dva přístupy k oslavě Pesachu

Sederový talíř je jedním z nejvýraznějších symbolů Pesachu. Každá jeho součást má hluboký význam a připomíná klíčové momenty z příběhu exodu. Zatímco tradiční talíř obsahuje šest základních prvků, moderní interpretace přidávají nové symboly, které dokazují, že i tisíciletý rituál může mluvit jazykem dneška.

DĚKUJEME AUTORŮM KNIHY UŽ TAM BUDEM, MOJŽÍŠÍ?:
TROCHU JINÁ PESACHOVÁ HAGADA (NEJEN) PRO DĚTI
ZA POSKYTNUTÍ ILUSTRACÍ.

Pavína Šulcová, Kakalík, Už tam budem, Mojžíši?:
Trochu jiná pesachová hagada (nejen) pro děti
Věděli jste, že Mojžíš koktal? A dokážete vyjmenovat deset ran egyptských? Komiksová hagada Už tam budem, Mojžíši? přibližuje pesachový příběh zábavně a s nadhledem. Trochu jiná hagada (nejen) pro děti ukazuje, že vyprávění o exodu rozhodně není nuda. Nakladatel: Garamond

Rozvíjet sílu pomocí loutek

Rozhovor se Smadar Cooper a Jechielem Keisariovými

Smadar Cooper a Jechiel Keisariovi se svými dětmi a rodinným mazlíčkem

Terezie Dubinová nám představí izraelskou terapeutku Smadar Cooper Keisari působící v Centru pro prevenci komunitního stresu v Izraeli a jejího manžela Jechiela Keisariho, který centrum spravuje.

Smadar Cooper Keisari pracuje s loutkami, respektive s maňásky. Její program Co pomáhá, když se ocitneme v těžkostech, má za cíl rozvíjet emoční odolnost a vnitřní sílu v raném dětství za pomoci loutkového divadla. V Izraeli je zaváděn od roku 2007, a to zvláště v komunitách v blízkosti Gazy a Libanonu. Děti se v něm učí, jak uvolnit emoce, napětí a stres z nevypočitatelných raketových útoků Hamásu.

V sobotu 7. října 2023 kibuc Dorot zažil zázrak – teroristé Hamásu se mu vyhnuli. Do jiných ale vtrhli a vraždili. Mnoho dětí z kibuců v pohraničí, s nimiž Smadar pracovala, bylo zabito. První telefonát se žádostí o psychickou podporu přišel už 9. října, vlastně okamžitě po útoku. Od té doby s Jechielem intenzivně pracují s lidmi evakuovanými jak ze zničených kibuců a přepadených měst, tak s lidmi evakuovanými ze severu Izraele ostřelovaného Hizballáhem.

V srpnu loňského roku se setkáváme poprvé na živo a je to moc milé setkání. Koná se v literární kavárně Tmol šilšom (Včera především) v centru Jeruzaléma. Je schovaná ve dvorcích, jak se sluší na kulturní místo knihomolů, tedy těch podivných introvertních lidí, co milují ticho, klid a knihy. Dáváme si večeri a povídáme si o výzvách, které pro terapeutky traumatizující události 7. října stále představují.

Panenky síly

Ráda vás vidím. Bohužel budeme mluvit o smutných věcech. V čem se změnila nebo nezměnila vaše práce po 7. říjnu?

Jechiel Keisari: První, o čem Smadar přemýšlela, bylo, jak dětem z napadených kibuců a městeček, evakuovaným a bydlícím po hotelech, vrátit pocit síly. Každý máme vnitřní sílu, jen na to často zapomínáme. Když se stane něco traumatizujícího, upínáme se na mechanismy, které nás léta držely při síle, a snažíme se je co nejlépe využít. Přemýšleli jsme, jak vytvořit něco, co by na jednu stranu bylo velmi jednoduché, ale na druhou stranu i velmi efektivní.

Smadar Cooper Keisari: Začalo to tradičními mexickými panenkami, jež dávají tamní rodiče před spaním svým dětem, aby se jim

vypovídaly ze svých starostí. Zároveň jsem vnímala, že než jít spát se svými úzkostmi a traumaty, potřebujeme aktivovat naši sílu. Pro tyto účely jsme vytvořili *bubot šel koach*, panenky síly. Můžeme s nimi mluvit, dívat se na ně, spojovat se s nimi.

Začali jsme pracovat s (přeživšími, uprchlími či evakuovanými) členy kibucu Erez, kteří přišli do pouštního města Micpe Ramon. Tou dobou se ještě bojovalo. Rozdělili jsme je do dvou skupin. Nejprve jsme s nimi tvořili panenky. Mohly mít podobu zvířete nebo nějaké představy. Loutka je projektivní nástroj, lidé k ní přistupují s pohledem „to nejsem já, to je loutka!“, takže potom bezděky a nevědomě řeknou to, co by jinak ani neřekli, a tím své pocity uvolní.

JK: Lidé z pohraničí u Gazy byli evakuováni do všech možných míst – do Eilatu, k Mrtvému moři, do kibucu Ein Gedi... Jen si to představte: Jeden den jste ve svém domově a druhý den jste bez svých věcí v nějakém hotelu. Byl to také v prvních dnech velký chaos, nikdo přesně nevěděl, co se děje. A lidé se potřebovali s něčím spojit.

SCK: A v tomhle jsme začali pracovat. Nejprve s malými dětmi a jejich rodiči. Malé děti ještě nedokážou mluvit o svých prožitcích jako dospělí.

JK: Děti si vytvořily panenky síly. A my jsme jim řekli: „Nyní, když máte svoje panenky síly, co vám ta panenka říká? Jakou jednu větu vám říká, aby vám dodala sílu?“ A bylo to úžasné, co napsaly! A pak šly s panenkou a tím proužkem papíru s napsanou větou ven nebo s ní šly spát. Jak víme od rodičů a učitelů, první věc, kterou děti udělaly, když se vrátily ze školky, bylo, že se podívaly pod polštář, jestli tam panenka a papírek jsou.

SCK: O všem jsem psala protokoly, stejně tak i další kolegové, výsledky jsme publikovali online v hebrejštině a arabštině.

Máte i vy svoje panenky síly?

JK: Ano. Loutka pomáhá i mně. A ušil jsem si ji sám. Smadar je jediná, kdo v naší rodině neumí šít. Já se to naučil od svojí maminky a naše děti chodí do antroposofické školy, kde se to naučily.

SCK: Ano. Když mě něco trápí, říkám to skrze loutku.

Smadar mi znovu vypráví příběh, který mi už jednou popsala do knihy: Byla pozvána na prestižní konferenci a styděla se za svoji angličtinu, tak s sebou vzala svoji loutku – alter ego Kukilu – a na pódiu sehrála etudu „Bojím se, aby se mi lidé nesmáli, že neumím anglicky.“ Nakonec měla velký úspěch – a hlavně předvedla praxi, než že by mluvila o teorii.

Síla v nás

JK: K tomu je důležité vysvětlit, že evakované rodiny žijí nejen v hotelích, ale i v jiných městech, městečkách a vesnicích. Komunity samy jim nabízely možnost ubytování, přijaly je a pomáhaly jim. A v dobrovolnické podpoře těchto rodin hrály často velkou roli staří lidé, kteří už jsou v důchodu a mají čas pomáhat.

SCK: Takže docházelo k posilování nejen osobní, ale i komunitní odolnosti. A to jsou záležitosti, které nyní děláme se vzdělávacími týmy.

Ukazuje mi fotky včetně své růžové panenky síly.

SCK: Jmenuje se Tikva (hebrejsky Naděje). Tady je panenka síly starší věřící ženy. Říká: „Vidět světlo ve všem.“ A další: „Kdy jsi naposledy udělal něco pro druhého?“ „Kdo se za mne postaví, když ne já?“ „Miluj svého bližního jako sebe sama.“ „Překonáme to společně.“ S panenkou lze navázat kontakt, ptát se jí, jak se jmenuje, jak je stará, jak se cítí.

JK: Nyní máme tým osmnácti spolupracovníků. Na začátku lidé dobrovolničili, ale teď už je profesionálně zaměstnáváme. Pracují na jihu i na severu země. Pro sever bychom potřebovali ještě tak sedm osm lidí, hledáme je. Dříve jsme měli ve vesnicích v pohraničí Gazy program pro školy a školky, kdy jsme nejprve vyprávěli dětem příběh o stromech a lese, který někdo kácí, a zvířátka si musejí

najít nový domov. Pak „přišly loutky“ a ptaly se dětí, jak si ony dokážou poradit s takovou situací?

SCK: Teď jsme si ale uvědomili, že náš příběh je příliš blízko realitě. Proto jsme ho upravili. Je o „modrém lese“, který mohou děti znovu oživit, vytvořit. V izraelském kolektivním vědomí je otištěna vize, která by se dala shrnout větou *mi-šo le-tkuma*, od zničení k novému postavení se na nohy.

JK: Je rozdíl mezi tím, jak náš program vnímají lidé ze severu a lidé z jihu. Lidé z jihu seděli zamčení v bezpečných místnostech svých domů a nevěděli, zda přežijí. Slyšeli teroristy ve svém domě. Znaří ty, kdo byli zavražděni. Lidé ze severu byli evakuováni, ale tak děsivou zkušenost nezažili. Pracovali jsme zhruba s patnácti tisíci lidmi, přičemž evakuovaných jsou desítky tisíc.

SCK: Jsou dva druhy intervence. Krátká, kdy se s klienty potkáme jednou nebo dvakrát, a dlouhá, kdy se vracíme několikrát a pracujeme se skupinou zhruba šestnácti dětí, s jejich rodiči a učiteli, více do hloubky. První setkání se věnuje „síle ve mně“. Tvoří se loutky a pracuje se s nimi. Další setkání se věnuje „síle v nás“. Děti, dospělí a loutky, všichni se společně sejdou. Pracujeme tak

jak na osobní, tak na komunitní odolnosti. Učíme je, jak s loutkami pracovat. Jsme to my, kdo jim dává sílu a život! Pro traumatizované lidi je to aktivita, která jim vrací pocit, že mohou mít něco pod kontrolou.

Vlastní příběh

JK: A součástí je i vytváření příběhu.

SCK: Příběhu, který je postaven na osobních větech, osobních prožitcích jejich tvůrců. Máme video čtyř pěti lidí, jak společně s loutkami sdílejí své příběhy. Dělať jsem to se svými studenty.

Při práci vyjdou najevo různé věci. Představte si uprchlíky ubytované v hotelu. Mimo jiné nemají svoje domácí spotřebiče, na něž byli zvyklí. Teď si vytvořili loutky – a prostřednictvím loutek si na to mohou postěžovat, protože „to nejsem já, to je loutka“.

JK: Loutka tak tlumočí stížnosti i touhy a pomáhá člověku vypořádat se s realitou v daném okamžiku. Možná je to i forma útěku z reality, který ale umožňuje vyrovnat se se situací, v níž jsem se ocitl. Po nějaké době jsme museli promyslet, jak náš program lidem nabídnout. Zjistili, že se domů jen tak nevrátí, s únavou přišla frustrace. „Neříkejte mi nic o traumatu a odolnosti, mám toho

Smadar Cooper Keisari
s jednou ze svých
terapeutických loutek

„Když mě něco trápí, říkám to skrze loutky,“ říká Smadar Cooper Keisari.

dost“ – asi takový měli přístup. Soustředili jsme se na práci na severu, například v hotelích (v lázeňském městě) Tiberias. První, kdo hotely opouštěl a hledal si běžné bydlení ve středu země, byly rodiny s dětmi, v hotelích zůstali staří lidé. My jdeme tam, kde jsou lidé, s nimiž pracujeme, a tak se mění i pracovní prostředí. Je to i styl práce Centra pro prevenci komunitního stresu, že následuje evakuované.

Pokud vím, samotné centrum, které mělo sídlo (v severním ostřelovaném městečku) v Kirjat Šmona, je evakuované.

JK: Ano. Jeho lidé pracují z domova.

Jste podporováni státem?

JK: Nepřímo ano. Prostřednictvím městských rozpočtů, tedy spolupráce s radnicemi. Ale asi jste také slyšela, jakou vládu nyní máme. Je to smutné, ale hlavní tok peněz není nasměrován na záchranu rukojmích a na pomoc evakuovaným.

Metoda Basic Ph

Když pracujete s dětmi, překvapuje vás něco?

JK: Znáte přístup Basic Ph? Je to model vytvořený psychologem Mooli Lahadem v roce 2004, který popisuje šest způsobů, jak se vypořádáváme se situacemi. Čím více přístupů zvládneme, tím jsme odolnější, schopnější znovu nabýt pocit kontroly v náročných situacích.

SCK: Slovo *basic* (anglicky základní) je zároveň zkratkou. B jako důvěra a víra (*belief*) či přesvědčení vycházející z našich základních hodnot. Nemusí to být náboženské. A jako emoce a pocity: Prostřednictvím jejich vyjadřování jsme schopní zvládat strach, hněv, smutek a zároveň emoce vyjadřovat. To jde dobře umělcům. S jako schopnost sociálních

vztahů (*social*), budování odpovědnosti ve skupině, s níž jsem spojený. Pomáhá sdílení s přáteli, vazby k druhým lidem. I jako představivost (*imagination*), tedy tvořivost jako způsob práce s traumatem. Mohu třeba napsat příběh, který mi pomůže podívat se na dění s odstupem. To je nápomocné zvláště u dětí. C jako schopnost strategického, praktického a racionálního uvažování (*cognitive*): Proč se to děje, co s tím mám dělat... A konečně Ph jako fyzická aktivita (*physical*). Jídlo, kouření, prostě činnost.

Když rozeznáme, který způsob je náš, dokážeme sami sebe v případě potřeby posílit. A když rozeznáme způsob druhých, můžeme jim pomoci tak, jak potřebují, nikoli tak, jak si myslíme, že je pro ně dobré. Když pracujeme s rodiči a učiteli malých dětí, učíme je, jak rozeznat jedinečný způsob vypořádání se s těžkostmi u každého dítěte. V našem programu panenek síla má každá panenka nějakou z těchto schopností Basic Ph. A děti se učí užívat sílu panenky – a tím zároveň svoji sílu.

Svět fantazie

Smadar, vy vytvoříte fantazijní svět...

SCK: Když máme šestidílná setkání, na první schůzku „přijde“ maňásek papouška jménem Koko. Celou dobu mluví, neposedí, pořád skáče, je bezradný. V příběhu o zničeném lese tak reaguje na ztrátu domova. Má zjevně fyzickou (Ph) reakci – a já společně s dětmi hledám, jak mu pomoci. Když děti papouškovi radí, vypovídá to o nich. Chtějí mu dát napít, najíst, říkají mu, ať jde sportovat... Samy tak objevují, co by jim ve fyzickém (Ph) způsobu pomohlo. Každé setkání tak představím maňáskou určitého zvířete, které představuje jeden ze způsobů nakládání s náročnou situací.

JK: Děti se tak učí, nejen co pomáhá jim, ale i co pomáhá druhým. Na druhém setkání je

to citlivý a zranitelný pesek Džipsy – tedy emocionální. Děti se učí dovolit si emoční vyjádření. Společenský způsob a přinálezení představuje ovečka Kibšus – je součástí stáda. Víru, naslouchání vnitřnímu hlasu a „přivolávání světla úsvitu“ představuje kohout Berto. Střízlivé zkoumání, uzemnění, trpělivost a pomalost představuje želva Čuču – když se jí svět nelíbí, zaleze si. A nosí si svůj kryt na zádech. Uvědomme si, že po 7. říjnu se stále bavíme o „bezpečném místě“, „úkrytu“, „bezpečné místnosti“. Tyto děti obvykle své bezpečné místo ztratily.

SCK: A šestý maňásek – není. Je to představivost (I) samotná. Můžete si to zvířátko představit. Pracujeme s řízenou imaginací, která má děti dovést právě na jejich bezpečné místo. Na konci má každý maňásek svoji židli – šestá je obsazena imaginativním zvířátkem – a děti si mají vybrat, jít k němu a každému něco říct. A to je opravdu jedinečné a zajímavé sledovat, koho si vyberou.

JK: Když jsme tento program dělali před 7. říjnem, téměř žádné dítě nešlo k imaginativnímu zvířeti. A to je nyní velký rozdíl – mnoho dětí si vybere právě toto.

Imaginace je přístup nového paradigmatu a nové spirituality.

SCK: Nemůžeme vytvořit nic, co si předem nepředstavíme.

PTALA SE **TEREZIE DUBINOVÁ**

FOTO archiv Smadar Cooper Keisari

Redakčně editováno a kráceno. Celý rozhovor v původním znění najdete na www.oheladom.cz

Terezie Dubinová, Jak napravovat svět: Rozhovory s inspirativními Izraelci

Zajímají vás lidské příběhy? Zajímají vás dobré zprávy? Raději místo stížností na poměry udělat něco tvořivého a užitečného? Rádi

si rozšiřujete myšlenkový obzor? Všimli jste si, že skutečná realita není tak špatná, jak se jeví ze zpráv médií? A zajímá vás zvláštní kousek horké půdy na Blízkém východě, země s názvem Izrael? Pak je tato kniha pro vás. V knize najdete také rozhovor se Smadar Cooper Keisari. Nakladatel: Zlatý květ

Knihy, které promluvíly

Čím dál více knih získává svůj „druhý život“ nikoliv v papírové podobě, ale jako nahrávka, kterou si můžete kdykoliv poslechnout, ať už doma, nebo třeba v autě. Audioverze má přitom jeden rozměr navíc, který může podstatně ovlivnit její přijetí – jde o interpreta, který celý text načetl. Když se jeho hlas netrefí do vašeho ucha, není vám tak docela příjemný, přijetí knihy to podstatně ovlivní. Dalším stupněm jsou pak rozhlasové dramatizace textu, které připomínají divadelní představení – stačí jen zavřít oči... Ale nesmíme opominout ani hudební nahrávky, které se objevují na CD, i když toto záznamové médium již pomalu odchází ze scény. Co zajímavého v poslední době vyšlo?

Nahrávku **POD HVĚZDAMI – písně terezínských kabaretů** by měl znát asi každý, kdo se zajímá o dění během válečného dramatu. Sedmáct písní pochází většinou z dílny skladatele a básníka Karla Švenka, většina z nich vznikla přímo v Terezíně a zpívali je za války zdejší židovští vězni, kterým právě hudba a divadlo dodávaly sílu přežít. Zejména hudba dokáže neopakovatelně oslovit lidskou duši, vyvolat emoce, a dostane se často hlouběji, než to dokážou slova. Některé písně byly dodatečně rekonstruovány podle vzpomínek přeživších. Toto vydání je vlastně reedicí, která je ovšem rozšířená a doplněná nejen o delší vzpomínkovou předmluvu Evy Erbenové z Izraele, ale i o píseň, kterou si pamatovala v útržcích a sama ji pro toto CD zazpívala v roce 2022 na zahradě svého domu v Aškelonu.

Audiokniha **Daniela Löw-Beera ARCHY ŽIVOTA** je fascinujícím příběhem jedné podnikatelské rodiny, který líčí dva zvláštní,

řadu let po sobě provedené úniky ze židovského ghetta do svobodného světa. Továrnu, kterou si Löw-Beerové po generaci v Brněnci budovali, jim zabrali nacisté, místo běžného koncentráku se však stala proslaveným místem, kde během války působil Oskar Schindler, který zachránil značný počet židovských vězňů. Členům rodiny majitelů továrny se podařilo po záboru Sudet v roce 1938 uprchnout do Anglie, kde válku přečkali. Kniha, ze které čte Marek Holý, napomohla tomu, že příběh oné továrny je dnes znám na celém světě (samozřejmě díky filmu Stevena Spielberga *Schindlerův seznam*) a je vnímán jako symbol úspěšného boje proti očekávatelnému tragickému osudu. Nahrávka v délce pěti hodin rozhodně stojí za pozorný poslech.

Příjemnou oddechovou prózu sršící humorem a situačními gagy, i když v pozadí se objevuje poměrně závažná situace, nám přináší záznam rozhlasové dramatizace známé knihy **Leo Rostena PAN KAPLAN MÁ STÁLE TŘÍDU RÁD**. Příběh, kde hlavní postavu Hymana Kaplana namluvil Miroslav Donutil, vypráví lehkou formou o humorových, zejména jazykových problémech, s nimiž se potýkají emigranti, již postarší žáci, kteří musí projít Večerní přípravou školou pro dospělé v New Yorku, kde se učí anglicky. Původní rozhlasový seriál vyšel ve zkrácené verzi na dvou CD, pak došlo i na tuto novou verzi. Překladatelský oříšek s mnoha jazykolamy vyřešil Pavel Eisner a už v roce 1946 vyšla první verze Rostenovy knihy česky. Tu druhou přeložil Antonín Přidal. Jeho vynikající překlad ještě umocňuje původní vtipný text Leo Rostena v angličtině. Tento americký židovský autor, sám polský emigrant, který znal i jazyk jidiš, se narodil roku 1908 v Lodži, ale už od svých dvou let žil v New Yorku. Zemřel roku 1997.

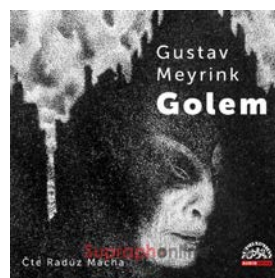
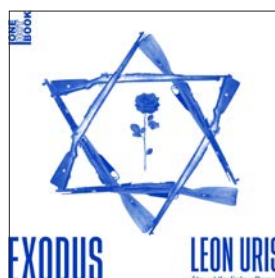
Leon Uris je syn Američanky a polského židovského přistěhovalce. Proslavila ho rozsáhlá epopej **EXODUS**, závažné dílo, které nyní vyšlo jako audiokniha. Dva díly objemné papírové publikace plně naplnily tři CD, která načetl Vladislav Beneš, a na jejich poslech si raději vezměte dovolenou – nahrávka zabírá zhruba 30 hodin! Jde o kroniku prvních „horkých“ let těsně před vznikem Izraele – 1946 až 1948. Vyhlášením samostatného státu kniha vrcholí. Hlavní

hrdina Ari ben Kanaan je členem Mossadu a nasadil by i svůj život za budoucí stát. Spolu se svou partnerkou, dětskou sestrou Kitty, bojuje o záchranu tří set dětí, které správci tehdejšího britského mandátního území Palestina vězní na Kypru. Jde jim totiž víc o ropu než o dětské životy. Kniha, která se může pochlubit věrnou, do detailu realistickou atmosférou doby včetně konkrétních faktů, vznikla už v roce 1956, kdy dojmy z doby kolem zrodu Izraele byly ještě čerstvé. Českého vydání se dočkala až roku 1991.

Loňský rok byl ve znamení **Franze Kafky**, a tak není divu, že jeho knihy hojně vycházely i v audioverzích. Jedno z nejsilnějších a nejznámějších děl **ZÁMEK** načetl na CD Kamil Halbich (záznam trvá 12 hodin). V designově trochu strašidelném obalu vyšel tento nejednoduchý a nejednoznačný příběh zeměměřiče, který se snaží dostat do místního venkovského zámku a odhalit jeho záhadné tajemství. Román, který je poměrně složitý na vnímání jak při četbě, tak při poslechu, Kafka intenzivně psal v roce 1922, prý spontánně, bez jakýchkoliv náčrtků děje. Přesto zůstal nedokončený, na což jsme ostatně u autora již zvyklí, a tak fragment Zámku vyšel až dva roky po jeho smrti. Budme vděční Maxi Brodovi, že nevyslyšel přítelovo přání a Kafkovo dílo neuzavřel, což bylo jeho vážně míněné přání uvedené v závěti.

Právě v těchto dnech proběhla premiéra divadelní hry **GOLEM** v pražském Divadle v Dlouhé, a tak je aktuální připomenout si stejnojmennou knihu **Gustava Meyrinka**. Její zvukovou podobu načetl Radúz Mácha, vydavateli oblíbený herec Národního divadla, a nezkrácená verze knihy v překladu Evy Pátkové má délku osm a půl hodiny. Meyrink nasával atmosféru staré Prahy od svých šestnácti let (žil v letech 1868–1932) a s oblibou se věnoval spiritismu a podobným mystickým radovánkám. Golem je jeho nejznámějším dílem a tato verze dávného příběhu se odehrává v historickém centru Prahy, v židovské čtvrti Josefově, kolem roku 1890, tedy těsně před asanací a po ní. Pověst o pohádkovém kolosu rabbiho Löwa vytvořeném z hlíny a oživeném šémem se tak dočkala zcela nového, překvapivého zpracování. Při četbě či poslechu se můžeme i trochu bát.

LUBOR FALTEISEK

Terezínské dětské časopisy

Dětské časopisy, které vznikly v Terezíně, jsou unikátní součástí duchovního odporu v ghettu a neoddělitelně patří k terezínské kultuře. Díky tomu, že zůstaly po odjezdu jejich tvůrců v ghettu, nebyly zničeny a mohou dodnes podávat svědectví o historických okolnostech svého vzniku.

V Terezíně byly internovány celé židovské rodiny s dětmi. Rodiče a mladiství byli rozmístěni do mužských a ženských bloků; děti se nařízením z roku 1942 stěhovaly do tzv. heimů. Jelikož většina Židů žijících na území protektorátu Čechy a Morava byla v té době více či méně asimilovaná, svůj původ začali mnohdy řešit až ve chvíli, kdy si museli na kabát přišít Davidovu hvězdu a byli tím vyřazeni ze společnosti. Nelze se divit, že u mnohých dospělých to vyvolalo krizi identity. Své místo ve světě hledaly také děti.

Kreslení, psaní i ostatní tvůrčí aktivity zaujímaly v životě terezínských dětí jisté výsadní postavení. Fungovaly totiž i jako terapie, která pomáhala lépe snášet život ve skličující realitě ghetta. V Terezíně vycházelo nejméně deset časopisů. Šlo o chlapecké časopisy *Domov*, *Kamarád*, *Nešar*, *Noviny*, *Rim Rim*, *Vedem*, dále o dětský časopis *Hlas pudy Q 306* a dívčí *Bonaco*. Redakce se snažily napodobit „opravdové“ časopisy a denní tisk, proto jednotlivá čísla děti opatřovaly výrazně ilustrovanými deskami s názvem, číslem a často i s označením pokoje a domova, který časopis vydával. Časopisy vycházely

týdně, jednou za čtrnáct dní i pouze náhodně, a to v rozpětí od tří do 82 čísel. Byly psány jak rukou, tak na psacím stroji. Většinou se objevovaly v jednom exempláři a mezi čtenáři kolovaly nebo se předčítaly. Obsahovaly nejen články redakce, ale především příspěvky dětí – obyvatel jednotlivých heimů. Články byly ilustrovány a autoři je podepisovali zkratkami či přezdívkami.

Samostatnou kapitolu představuje časopis *Vedem*, který je zásadní památkou terezínského ghetta. Začal vycházet v prosinci 1942 z podnětu čtrnáctiletého Petra Ginze. Ten s podporou vedoucího domova Valtra Eisingera vytvořil žánrově bohatý časopis s úvodníky, reportážemi, povídkami, úvahami, poezií a s ilustracemi. Časopis vycházel v jediném exempláři vždy v pátek, kdy své příspěvky předčítali na společném večeru, tzv. „plenárce“, sami autoři. *Vedem* byl nejdéle vycházející dětský časopis v Terezíně (789 stran). Do července 1943 byl psán na stroji, později ručně. Naposledy vyšel 30. července 1944, pak byli jeho tvůrci odvezeni do Osvětimi a téměř všichni zavražděni.

Nesvoboda terezínského života a vše, co souviselo s perzekucí zde uvězněného židovského obyvatelstva, prosakovaly i do dětských časopisů – ať už přímo, v popisu každodenního života, nebo nepřímě, ve snaze o rozptýlení, pobavení, s důrazem na optimismus, naději, morální principy, povzbuzení i burcování.

Hlavním společným rysem všech časopisů je, že patřily k životu v dětských heimech. Zpravidla rozebíraly poměry v domovech, objevovala se v nich chvála či kritika hygieny, udržování pořádku i kázně. Svoji roli sehrály také při vzdělávání v ghettu jako doplněk tajného vyučování. Jak děti a mládež poznávaly terezínskou realitu,

absurditu života v uzavřeném městě, jak se seznamovaly s tím, že různé věci v ghettu fungují zcela jinak než v normálním životě, objevovala se v časopisech i kritika zdejších poměrů vyjadřovaná často humornou či satirickou podobou.

Výrazným rysem dětských časopisů byla také solidarita, kterou si v nich vyjadřovaly, a to zejména v souvislosti s transporty na východ.

ZDROJ: ŽIDOVSKÁ OBEC BRNO A CENTRUM ŽIDOVSKÉ KULTURY ŠTETL

SRDCE JE OHEŇ – TEREZÍNSKÉ DĚTSKÉ ČASOPISY

Židovská obec Brno v rámci Centra židovské kultury ŠTETL ve spolupráci s Gymnáziem Přírodní škola vyhlásila celostátní literární-výtvarnou soutěž Srdce je oheň inspirovanou terezínskými dětskými časopisy. Cílem soutěže, která je určena pro žáky a studenty základních, středních a základních uměleckých škol, není nápodoba původních terezínských časopisů. Zapojení do soutěže by mělo být pro dnešní žáky a studenty stimulem k tvůrčímu přemýšlení o situaci dětí internovaných v Terezíně v porovnání s dnešním světem, kde opět není pro mnoho lidí bezpečno. Vnímání válečných konfliktů, teroristických útoků či přírodních katastrof se stalo pro dnešní děti znovu důležitým tématem. Účast v soutěži nabízí možnost reflexe jejich cesty do fantazie jako paralely terezínských dětí unikajících prostřednictvím tvůrčí práce z uzavřeného ghetta. Zadání by tedy mělo být co nejméně svazující. Stanovena je pouze formální stránka (minimální počet stran, technické a výtvarné provedení, formát a povinné rubriky); obsahová a tematická náplň bude dílem soutěžících kolektivů. Startovní čarou bude pro všechny zúčastněné představa situace, v níž se nedobrovolně ocitli v izolaci od okolního světa, internetu, sociálních sítí a technologií a mají za úkol kolektivně vytvořit časopis sloužící k pobavení a vzdělání vrstevníků pouze s využitím vlastních znalostí, dovedností a talentu. Uzávěrka odevzdání prací je 30. dubna 2025, výsledky budou vyhlášeny 31. května 2025. Více informací najdete na www.stetl.cz, ohledně metodických pokynů k zapojení do soutěže se obraťte na info@stetl.cz.

Srdce je oheň TEREZÍNSKÉ DĚTSKÉ ČASOPISY

Památník Terezín vyhlašuje v letošním roce dvě soutěže

Památník Terezín vyhlašuje v letošním roce 2025 XXIX. ročník výtvarné a I. ročník filmové soutěže Memoriálu Hany Greenfieldové se společným tématem Nikdy více? Do soutěže se mohou zapojit žáci základních a středních škol, gymnázií a učilišť z České republiky. Soutěžní výtvarná díla musejí být zaslána ve formě elektronických kopií, náhledů, fotografií a videosouborů do 11. dubna. Slavnostní vyhlášení výsledků soutěže se bude konat 5. června v Terezíně. Výherci získají věcné ceny i peněžní odměnu.

Soutěž je pojmenovaná po Haně Greenfieldové (rozené Lustigové), která se narodila v roce 1926 v Kolíně. Přežila koncentrační tábory Terezín, Osvětim a Bergen-Belsen. Po válce přednášela (nebo se věnovala tématu holocaustu) o holocaustu, působila v radě Muzea ghetta Terezín a založila vzdělávací program pro české děti. Spolu s manželem Murraym Greenfieldem spoluzaložila nakladatelství Gefen Publishing House a stála u zrodu Fondu Hany Greenfieldové. Byla autorkou knih *Fragments of Memory* a *Suspicious Children Are Watching*, v nichž zachytila své vzpomínky. Žila v Izraeli, kde zemřela v roce 2014.

Bohužel dějiny po roce 1945 i současné události ukazují, že se lidstvo z druhé světové války a životních osudů lidí, jako byla Hana Greenfieldová, nepoučilo. Osvobození vězňů nacistického ghetta pro Židy a vězňice gestapa v Terezíně před 80 lety neznamenal, že se již zločiny zde páchané nikdy nebudou opakovat.

Odkaz Přemysla Pittra

Stejně jako tehdy, tak i dnes existují lidé, kteří se snaží naplňovat okřídlené rčení „nikdy více“ a měnit svět k lepšímu. Jedním z nich byl i Přemysl Pitter (1895–1976), český humanista, pacifista a sociální pracovník. V Praze založil Milíčův dům, za války pomáhal židovským rodinám a po jejím konci vedl Akci Zámky, při níž pečoval o děti z koncentračních i internačních táborů. Kromě toho však po druhé světové válce také

Členové Mezinárodní rady Internacionály odpůrců válečné služby (WRI) na setkání v Bilthovenu v Nizozemsku v červenci 1938, předsedou rady byl poslanec George Lansbury (sedící uprostřed), za ním stojí Přemysl Pitter a Olga Fierzová.

Zdroj: archiv WRI

Výstava vítězných prací v předšálí kina v Muzeu ghetta v Terezíně při vyhlášení výsledků výtvarné soutěže Památníku Terezín, 2024. Téma soutěže: První věc, kterou udělám po válce, bude...

Foto: Radim Nytl, Památník Terezín

ochraňoval německé děti. Ty sice nemohly za zločiny nacistického Německa, přesto se často stávaly terčem odpłaty. Po nástupu komunismu emigroval a pomáhal uprchlíkům v Německu, později žil ve Švýcarsku. Za své humanitární úsilí byl oceněn titulem Spravedlivý mezi národy, Řádem za zásluhy Spolkové republiky Německo a in memoriam Řádem Tomáše Garrigua Masaryka.

Jeho odkaz se stal inspirací pro téma letošního ročníku. Lektori vzdělávacího oddělení Památníku Terezín vysvětlují: „V letošních pracích by se měli soutěžící zamyslet nad následujícími otázkami: Poučilo se lidstvo z druhé světové války? Co můžeme dělat pro to, aby lidskost zvítězila nad nenávisť, stejně jako v případě Přemysla Pittra? Máme šanci tento zápas vyhrát? Co vede některé lidi k tomu, že tento boj svádějí bez ohledu na výsledek?“

Podmínky soutěže

Výtvarné práce musejí soutěžící vytvořit v rámci zamyšlení nad výše uvedenými otázkami. Každý účastník se smí zapojit pouze s jedním výtvarným dílem, a to zasláním jeho elektronické kopie, náhledu či foto-

grafie. Autoři nejkvalitnějších výtvarných prací budou na základě rozhodnutí odborné komise požádáni o zaslání originálů svých prací do finálového rozhodovacího kola.

Pro účastníky filmové soutěže platí stejné zadání, přičemž každý účastník (jednotlivec či tým) se může zúčastnit s jedním filmovým dílem o stopáži v délce jedné až tři minut. Soutěžící mohou pro své práce využít multimedialní e-learningovou platformu IWitness, kterou vytvořila a spravuje USC Shoah Foundation. Ta nabízí mnohojazyčnou databázi tisíců filmových svědectví s integrovanou filmovou střížnou bez potřeby instalace dalšího softwaru. V případě, že se soutěžící rozhodnou platformu IWitness využít, musejí do svého díla zakomponovat alespoň jeden úryvek z výpovědi pamětníků z jejího videoarchivu.

Soutěžní materiály lze zaslat Sylvii Holubové (holubova@pamatnik-terezin.cz) nebo Janě Švarcové (svarcova@pamatnik-terezin.cz) do 11. dubna. Další informace a podmínky soutěže jsou k dispozici na webu Památníku Terezín v sekci Vzdělávání.

ZDROJE: PAMÁTNÍK TEREZÍN A WIKIPEDIA

AKCE

Lidé bez dějin jsou prach. Představení knihy a beseda s Annou Hájkovou

ŽOB/ŠTETL – Divadlo Husa na provázku, Zelný trh 9, Brno
8. 4. 18.00
 Kde jsou příběhy velké queer lásky ze šoa? Skoro žádné neznáme, a není to

náhoda. Anna Hájková ve svém výzkumu vysvětluje, proč byla historie lásky osob stejného pohlaví v šoa později vyloučena a marginalizována a jak může její návrat do kolektivní paměti nabídnout inkluzivní a feministický příběh této genocidy. Více: www.stetl.cz

Pesachový večer se židovskou vegetariánskou kuchařkou

Židovské muzeum v Praze – Kafka Hummus café, Široká 64/12, Praha 1
10. 4. 19.00
 Kuchařka Fania Lewando byla průkopnicí vegetariánské stravy.

V předválečném Vilniusu vedla první vegetariánskou židovskou restauraci na starém kontinentu, kterou navštěvovalo mnoho známých osobností, mimo jiné malíř Marc Chagall. Kromě toho je autorkou první židovské vegetariánské kuchařky, kterou vydala roku 1938 v jidiš. V letošním roce kniha vyjde v českém překladu Karoliny Kašeové a Alžběty Glancové. Více: www.jewishmuseum.cz

Filmový klub JCC – Golda's War Diaries JCC – Kino Pilotů, Donská 168, Praha 10 **13. 5. 19.00**

V den 50. výročí jomkipurské války byly zveřejněny tajné záznamy z kanceláře premiérky Goldy Meir. Desítky stenografických záznamů líčí, co se v té době v jejím úřadě odehrávalo, a popisují drobné momenty, které vedly k zásadním rozhodnutím během války. Navzdory konvenčnímu obrazu „Goldy“ a mýtu o jejích selháních během války ukazují tyto dokumenty, že ve skutečnosti řídila válečné úsilí energicky a asertivně. Více: www.kinopilotu.cz

Zaslíbená země (Land of Promise)

Židovská obec v Plzni – Rabínský dům, Palackého 442/3, Plzeň
16. 4. 18.00

Nejstarším zvukovým filmem natočeným na území dnešního Izraele a Palestiny je Zaslíbená země z roku 1935 režiséra Judy Lemana. Snímek vznikl pod produkční taktovkou českého rodáka Leo Herrmanna. Je to jednoznačně propagandistický snímek, inspirovaný sovětskou propagandou a záměrně zacílený jako polemika s propagandou nacistickou. Více: www.zoplzen.cz

Helen Epstein. Autorské čtení a beseda

ŽOB/ŠTETL – Arnoldova vila, Drobného 26, Brno
27. 4. 17.00

Helen Epstein je autorkou přelomové knihy Děti holocaustu, v níž nabídla jeden z prvních uce-

lených pohledů na transgenerační trauma. Ve své druhé knize Nalezená minulost mapovala příběh své rodiny z matčiny strany, která pocházela ze středních Čech, ve třetí knize O čem se nemluví zpracovává téma sexuálního zneužívání, kterému byla jako dítě vystavena. Epstein stále přednáší a píše. Více: www.stetl.cz

Izrael na Vltavě

Ostrov Štvanice, Praha
25. 5. 10.00–22.00

Během posledních dvou let se akce Izrael na Vltavě stala velmi očekávaným setkáním oslavujícím izraelskou kulturu, jídlo, umění a mnoho dalšího. Budete mít příležitost zahrát si vrhcáby nebo vyzkoušet pravý plážový matkot. Chybět nebude ani zábavný program pro děti včetně dětského koutku. Díky vysoké návštěvnosti a rostoucí pověsti slibuje letošní ročník ještě větší zážitek. Více: www.mintmarket.cz

DIVADLO

Hana

Divadlo na Vinohradech, náměstí Míru 7, Praha
4. 4. 19.00 – premiéra
 Dramatizace úspěšného bestselleru Aleny Mornštajnové. Děj románu vychází z autentických událostí, k nimž došlo mezi lety 1933 až 1963 ve Valašském Meziříčí, a přenesle diváky Vinohradského divadla do světa hlubokých tajemství a bolestných vzpomínek, které se vynořují ze zdánlivě obyčejného života. Režie: Jiří Janků. Další termíny: 8., 10. a 25. 4. Více: www.divadlonavinohradech.com

Kafka (is not dead)

Klicperovo divadlo, Dlouhá 99/9, Hradec Králové
5. 4. 19.00 – premiéra
 Autorská inscenace podle povídek Franze Kafky. Hudební kabaret, který dokáže, že „Kafka is not dead“. Kafkovo dílo má často nálepkou intelektuální a depresivní tvorby, ale obsahuje i velikou porci nadsázky a humoru. Koktejl absurdních i groteskních postav a situací v doprovodu živé hudby zavede diváky do světa slavného autora... Režie: Marián Amsler. Další termíny: 8., 9. a 28. 4. Více: www.klicperovodivadlo.cz

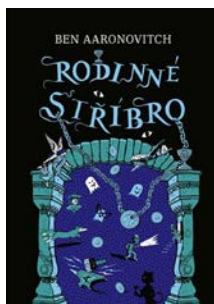
KNIHY

Iddo Landau, Hledání smyslu v nedokonalém světě

Pozoruhodná kniha psaná stylem typickým pro analytickou filozofii, v níž autor dokazuje, že navzdory nedokonalosti světa i nás samotných má lidský

život smysl. K tématu nepřistupuje pouze jako nezúčastněný filozof; z každého řádku knihy je cítit, že je to moudrý člověk, který si hledání smyslu života nejen důkladně promyslel, ale také prožil. Nakladatel: Academia 2024

Ben Aaronovitch, Rodinné stříbro

Vítejte v Silver Vaults, kde mají víc zámků než v centrální bance, na místě, kde je prakticky nemyslitelné někoho zabít a poté beze stopy zmizet. Jenže právě k tomu nyní došlo! Záhadný

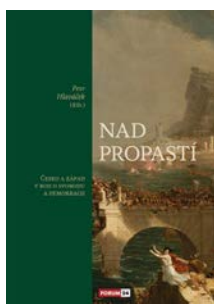
zločin si vyžádá plné nasazení Petera Granta a jeho oddaných spolupracovníků, známých z předchozích vyšetřování. Jednotka vyšetřovatelů musí přijít na kloub tajemství. Nakladatel: Argo

Aly Götz, Proč Němci? Proč Židé?: Rovnost, závist a rasová nenávisť 1800–1933

Analýza, která vrhá nové světlo na jednu z nejzáhadnějších a historicky nejznepekujících hádank. Proč Němci?

Proč Židé? Těmito otázkami se zabývalo mnoho historiků, ale jen málokdo přišel s tak originálními odpověďmi jako německý historik Götz Aly. Ten sleduje německý antisemitismus od 19. století až po nástup nacistů k moci a ukazuje, že byl z velké části veden materiálními zájmy. Nakladatel: Kalich

Petr Hlaváček, Nad propastí: Česko a Západ v boji o svobodu a demokracii

Demokracie je křehká, svoboda není samozřejmost. Česko, Evropa, Západ a svobodný svět jsou konfrontovány s otevřenou nenávisť

revizionistických mocností, zejména Ruska, Číny a Íránu, které sní o tzv. postzápadním světě, přičemž pohrdají občanskými a lidskými právy. Západní civilizace se ocitla na osudovém rozcestí, ba dokonce nad nebezpečnou propastí. Nakladatel: Free Czech Media

FILMY

Opravdová bolest

Film Opravdová bolest sleduje nesourodé bratrance – mírně neurotického Newyorčana Davida a upovídaného, živelného

Benjiho, kteří se vydali na cestu do Polska, aby uctili svou milovanou babičku. Právě odtud jejich babička přežila holocaust před desítkami let odjela, aby za oceánem začala znovu. Česká premiéra: 20. 2. 2025

To jsem já, Margaret! (Are You There God? It's Me Margaret)

V tomto nadčasovém příběhu o dospívání sledujeme jedenáctiletou Margaret, kterou

hraje Abby Ryder Fortson. S podporou své milující matky a moudré babičky objevuje svět, přátelství i samu sebe. Film, který nově najdete na Netflixu, vychází z oblíbené knihy Judy Blume, která oslovila celé generace čtenářů. Režie: Kelly Fremon Craig.

HUDBA

Noc zpěvaček

Jazz Dock, Janáčkovo nábřeží, Praha 5 – Smíchov
11. 4. 19.00

Jedinečný večer plný hudby, emocí a ženské kreativity vás vtáhne do světa šesti výjimečných zpěvaček, které propojují jazz, world music, romské melodie, latinskoamerické rytmy i alternativní žánry. Mezi nimi nebude chybět ani Petra Ernyeiová, uznávaná česká zpěvačka s více než 20 lety zkušeností na jazzové scéně. Její hudba propojuje jazzové kořeny s láskou k židovským melodiím a vytváří tak autentický a hluboce emotivní zážitek. Více: www.jazzdock.cz

Slavnostní koncert zpěvačky Bente Kahan u příležitosti Jom ha-šoa ve ha-gvura ŽMP –

Maiselova synagoga, Maiselova 10, Praha 1
24. 4. 19.00
U příležitosti

Dne památky obětí šoa a hrdinství Jom ha-šoa ve ha-gvura a výročí povstání ve varšavském ghettu vystoupí v Maiselově synagoze norská zpěvačka Bente Kahan, jedna z předních osobností evropské židovské kulturní scény. Umělkyně vám představí jidiš písně, které odrážejí bohaté hudební dědictví předválečných židovských komunit. Bente Kahan doprovází Adam Skrzypek (kontrabas) a Mateusz Rybicki (basový klarinet). Více: www.jewishmuseum.cz

Itamar Borochoh Quartet

Jazz Dock, Janáčkovo nábřeží, Praha 5 – Smíchov
17. 5. 19.00

Díky své hudbě, která vytváří most mezi tavicím kotlíkem Blízkého východu a Milesem Davisem, Johnem Coltranem a dalšími, se Itamar Borochoh v roce 2021 stal držitelem prestižního ocenění Letter One Rising Stars Jazz Award. Vyrůstal v jižní části Tel Avivu v historickém předměstí Jaffa, známém sladkými pomeranči i bohémským multi-kulturním židovsko-arabsko-křesťanským prostředím. Více: www.jazzdock.cz

Duben 2025

PRAHA

3. 4. 19.00

Židovské muzeum v Praze/EHRI – Maiselova synagoga, Maiselova 10, Praha 1

Prezentace knihy Andrey Löw: *Deported. Always with One Foot in the Grave – Experiences of German Jews*

Německá historička Andrea Löw představí svou knihu, která zachycuje osudy německých Židů deportovaných z Německé říše do okupované východní Evropy. Kniha přibližuje jejich naděje, obavy i každodenní boj o přežití. S autorkou bude hovořit historik Michal Frankl. Akce proběhne v anglickém jazyce. Vstup volný. Více: www.jewishmuseum.cz

7. 4. 19.00

Židovské muzeum v Praze/Knihovna Václava Havla, Ostrovní 13, Praha 1

Diskuse: 80 let od osvobození Buchenwaldu – osudy přeživších

Debaty o osvobození Buchenwaldu 10. dubna 1945 se zaměří na osudy přeživších a roli Antonína Kaliny při záchraně dětských vězňů. O odvaze a solidaritě v nelidských podmínkách budou diskutovat izraelská spisovatelka Limor Regev a historik Michal Šmíd. Moderuje Martin Groman. Vstup volný. Více: www.jewishmuseum.cz

10. 4. 19.00

Městská divadla pražská – Divadlo Rokoko, Václavské nám. 794/38, Praha 1

Franz Kafka, Simona Petrů & kol. – *Proměna*
Slavné dílo Franze Kafky jako surreálná počítačová hra, která se mění v urputný boj o vlastní identitu a existenci v rychle se měnícím okolním světě. Co to dělá Řehoř Samsa u sebe v pokoji? Režie: I. Uryvskyj. Další termín: 14. 5. Více: www.mestskadivadlaprazska.cz

10. 4. 19.00

Židovské muzeum v Praze– Kafka Hummus café, Široká 64/12, Praha 1

Pesachový večer se židovskou vegetariánskou kuchařkou

Kuchařka Fania Lewando byla průkopnicí vegetariánské stravy. V předválečném Vilniusu vedla první vegetariánskou židovskou restauraci na starém kontinentu, kterou navštěvovalo mnoho známých osobností, mimo jiné malíř Marc Chagall. Kromě toho je autorkou první židovské vegetariánské kuchařky, kterou vydala roku 1938 v jidiš. V letošním roce kniha vyjde v českém překladu Karoliny Kašeové a Alžběty Glancové. Více: www.jewishmuseum.cz

10. 4. 19.30

Divadlo v Řeznické, Řeznická 17, Praha 1

Mark St. Germain – *Relativita*

Autor staví svůj příběh na dramatické spekulaci a fiktivním setkání Alberta Einsteina

a jeho dospělé dcery Lieserl. Einsteinovi se skutečně předtím, než se oženil se svou první ženou Milevou, v roce 1902 narodila dcera, která ale už v roce 1904 záhadně zmizela. Režie: Miroslav Táborský. Další termín: 5. 5. Více: www.reznicka.cz

11. 4. 19.00

Jazz Dock, Janáčkovo nábřeží, Praha 5-Smíchov

Noc zpěvaček

Jedinečný večer plný hudby, emocí a ženské kreativity vás vtáhne do světa šesti výjimečných zpěvaček, které propojují jazz, world music, romské melodie, latinskoamerické rytmy i alternativní žánry. Mezi nimi nebude chybět ani Petra Ernyeiová, uznávaná česká zpěvačka s více než 20 lety zkušeností na jazzové scéně. Její hudba propojuje jazzové kořeny s láskou k židovským melodiím a vytváří tak autentický a hluboce emotivní zážitek. www.jazzdock.cz

17. 4. 19.00

Švandovo divadlo na Smíchově, Štefánikova 57, Praha 5

Štýrský/Toyen/Heisler

Komorní hra o nepatřičnosti v prostoru, čase a možná i v těle. Tři výrazné osobnosti předválečné avantgardy, tři nezaměnitelné osudy, a přece tolik společného, že to nemůže být náhoda. Režie: M. Kinská. Další termíny: 2. 5., 19. 5. Více: www.svandovodivadlo.cz

17. 4. 19.00

Městská divadla pražská – Divadlo Rokoko, Václavské nám. 794/38, Praha 1

Ephraim Kishon: Oddací list

Originální rodinná komedie. V jedné izraelské rodině se provdává dcera, avšak konzervativní matka ženicha vyžaduje oddací list rodičů nevěsty. Ten však kupodivu není k nalezení. Řada komických situací s jemnou nadsázkou a chytrou ironií provokuje k zamyšlení: Vzáli bychom si svého partnera i po dvaceti letech společného soužití? Režie: Ondřej Zajíc. Další termín: 24. 5. Více: www.mestskadivadlaprazska.cz

22. 4. 19.30

Studio DVA – Malá scéna, Na Perštýně 6, Praha 1

John Misto – *Madame Rubinstein*

Dana Syslová v hlavní roli tragikomického příběhu královny kosmetického impéria Heleny Rubinstein a její největší rivalky Elizabeth Arden (Milena Steinmasslová). Režie: P. Svojtka. Další termín: 15. 5. Více: www.studiodva.cz

23. 4. 19.30

Divadlo v Řeznické, Řeznická 17, Praha 1

Christopher Hampton – *Jeden německý život*

Ignorance, kariérismus, alibismus a neochota převzít odpovědnost i třeba jen za svá vlastní selhání apod. Vzpomínky Brunhildy Pomselové, Goebbelsovy sekretářky, nám dávají možnost nahlédnout do banality zla. Režie: Radim Špaček. Další termín: 14. 5. Více: www.reznicka.cz

24. 4. 19.00

Židovské muzeum v Praze – Maiselova synagoga, Maiselova 10, Praha 1

Slavnostní koncert zpěvačky Bente Kahan u příležitosti Jom ha-šoa ve ha-gvura

U příležitosti Dne památky obětí šoa a hrdinství Jom ha-šoa ve ha-gvura a výročí povstání ve varšavském ghettu vystoupí v Maiselově synagoze norská zpěvačka Bente Kahan, jedna z předních osobností evropské židovské kulturní scény. Umělkyně vám představí jidiš písně, které odrážejí bohaté hudební dědictví předválečných židovských komunit. Více: www.jewishmuseum.cz

24. 4. 19.00

Švandovo divadlo na Smíchově – studio, Štefánikova 57, Praha 5

Šoa

Příběh dvou lidí, kteří se ocitli na stejných místech a prožili podobné tragédie, a přesto se nikdy nepoznali. Režie: D. Hrbek. Další termín: 14. 5. Více: www.svandovodivadlo.cz

24. 4. 19.30

Divadlo v Řeznické, Řeznická 17, Praha 1

Marc Delaruelle – *Věčná milenka Alma Mahlerová*

Slavná žena slavných mužů a jejich múza. Ovládala je nejen svou krásou, ale i železnou vůlí, inspirovala je, ale i nemilosrdně nutila k tvůrčí práci. Vedla život plný vzrušení, vášně a ctižádostivosti na výsluní slávy velkých umělců. Jaká je skutečná tvář Almy Mahlerové? Další termín: 15. 5. Více: www.reznicka.cz

25. 4. 19.30

Divadlo v Řeznické, Řeznická 17, Praha 1

Mark St. Germain – *Poslední sezení u doktora Freuda*

V den vstupu Británie do druhé světové války se spolu S. Freud a oxfordský profesor, spisovatel C. S. Lewis, přou o Boží existenci, lásku, sexu a o smyslu života. Další termín: 23. 5. Více: www.reznicka.cz

27. 4. 17.00

Divadlo v Dlouhé, Dlouhá 727/39, Praha 1

Tomáš Jarkovský, Jakub Vašíček: *Golem*

Vydejte se s námi na výlet po stopách legendy o pražském Golemovi. V hudebně-divadelní koláži budeme bloudit staletími a vyprávět příběh pražské židovské komunity, která tolik přispěla k jedinečnému genu loci i kulturnímu bohatství tohoto města. Nechte se vést zuřivým reportérem a pojdte spolu s ním znovu objevovat zmizelá místa, (polo)zapomenuté příběhy i ztracené osudy. Další termíny: 8. a 20. 5. Více: www.divadlovdlouhe.cz

27. 4. 14.00

Židovské muzeum v Praze, sraz před vchodem do OVK, Maiselova 15, Praha 1

Filmová procházka Josefem s filmovou historičkou Alicí Aronovou

Vydejte se s námi na filmovou procházku, která vám představí místa, jako jsou Starý židovský hřbitov, Staronová synagoga

či okolí Španělské synagogy, v mnohdy překvapivých historických a kulturních souvislostech. Seznámíte se s osudy umělců spjatých s minulým i současným Josefem a navštívíte místa, kde se natáčely české filmy zachycující atmosféru Židovského Města. Více: www.jewishmuseum.cz

29. 4. 19.00

Divadlo pod Palmovkou – Zenklova 34, Praha 8
Tomáš Dianiška – 294 statečných
Akční běh o hrdinech operace Anthropoid, doku-fikční hra podle skutečné události o zákulisí největšího hrdinského činu našich dějin. Další termíny: 14. a 28. 5. Více: www.podpalmovkou.cz

BRNO

13. 12. 2024–29. 6. 2025

Muzeum Brněnska – vila Löw-Beer, Drobného 297

Humor bez legrace

Nová výstava ve vile Löw-Beer v Brně se zaměřuje na vizuální projevy antisemitismu v socialistických karikaturách. Kromě historických karikatur ukáže i současné snímky kolující na sociálních sítích. Více: www.vilalowbeer.cz

6. 4. 16.00

ŽOB/ŠTETL – Kafara, Fryčajova 78/16

Tři hádanky pro krále Šalamouna

Král Šalamoun je neuvěřitelně chytrý, ale také zaneprázdněný řešením problémů svých poddaných. Z práce do práce a po práci samota. Život se mu obrátí na ruby, když se o jeho mazanosti dozví královna ze Sáby a chce takového krále vidět na vlastní oči. Dokáže ji Šalamoun přesvědčit o své moudrosti a porazit ji ve vědomostní soutěži? A co víc, najde konečně spřízněnou duši? Pro děti od 4 let a jejich rodiče, prarodiče, sourozence i kamarády. Délka představení 45 minut. Více: www.stetl.cz

8. 4.–30. 6.

Malý Mehrin, Vídeňská 14

Touha žít. (Ne) obyčejný příběh Františka Färbera z Kroměříže

Kresby inspirované životem Františka Färbera, kroměřížského pamětníka holocaustu. Autorem kreseb je čínský výtvarník Han Jiang Xue, žijící trvale v Česku. Vystavené kresby vznikly jako podklad k edukačnímu komiksu pro Muzeum Kroměřížska. Více: www.malymehrin.cz

8. 4. 18.00

ŽOB/ŠTETL – Divadlo Husa na provázku, Zelný trh 9

Lidé bez dějin jsou prach. Představení knihy a beseda s Annou Hájkovou

Kde jsou příběhy velké queer lásky ze šoa? Skoro žádné neznáme, a není to náhoda. Anna Hájková ve svém výzkumu vysvětluje, proč byla historie lásky osob stejného pohlaví v šoa později vyloučena a marginalizována a jak může její návrat do kolektivní

paměti nabídnout inkluzivní a feministický příběh této genocidy. Více: www.stetl.cz

24. 4. 14.00

ŽOB/ŠTETL – Moravské náměstí

Jom ha-šoa – veřejné čtení jmen obětí holocaustu

Přijďte se zapojit do maratónu veřejného čtení jmen obětí holocaustu, které proběhne zároveň na mnoha dalších místech České republiky, a přispět k tomu, aby se účta k obětem rasového pronásledování stala součástí kulturní tradice většinové společnosti. Více: www.stetl.cz

27. 4. 17.00

ŽOB/ŠTETL – Arnoldova vila, Drobného 26

Helen Epstein. Autorské čtení a beseda

Helen Epstein je autorkou přelomové knihy Děti holocaustu, v níž nabídla jeden z prvních ucelených pohledů na transgenerační trauma. Ve své druhé knize Nalezená minulost mapovala příběh své rodiny z matčiny strany, která pocházela ze středních Čech, ve třetí knize O čem se nemluví zpracovává téma sexuálního zneužívání, kterému byla jako dítě vystavena. Epstein stále přednáší a píše. Více: www.stetl.cz

OPAVA

30. 4. 19.00

Slezské divadlo Opava, Horní náměstí 13

Šumař na střeše

Dojemný americký muzikál se svérázným humorem plný emotivní hudby, který přináší poselství naděje, odvahy a odhodlání překonat překážky a hledat štěstí i v nejtemnějších časech. Režie: D. Hlubková. Další termín: 26. 5. Více: www.divadlo-opava.cz

OSTRAVA

16. 4. 18.30

Divadlo Petra Bezruče, 28. října 120

Franz Kafka – Proces

Dramatizace slavného románu Franze Kafky. Absurdní příběh o manipulaci, lidské úzkosti a o touze po životě. Proces z německého originálu nově zdramatizoval pro Divadlo Petra Bezruče jeho umělecký šéf Jan Holec, který je současně i režisérem inscenace. Více: www.bezruc.cz

22. 4. 18.30

Národní divadlo moravskoslezské –

Divadlo Antonína Dvořáka,

Smetanovo náměstí 3104/8A, Ostrava

Wajdi Mouawad: Ptáčky

Strhující příběh lásky izraelsko-německého biogenetika a marocké historičky, který se odehrává na třech kontinentech a ve čtyřech jazycích. Po teroristickém útoku v Jeruzalémě musí žena odhalit tajemství, jež je přivedlo do Izraele. Režie: Aminata Keita. Další termíny: 14. a 22. 5., 4. 6. 2025. Více: www.ndm.cz

PLZEŇ

31. 3.–31. 5.

Židovská obec v Plzni – Rabínský dům, Palackého 442/3

Patchworková okna synagog

Výstava 27 autorek inspirovaná skutečnými okny vybraných českých a moravských synagog. Více: www.zoplzen.cz

16. 4. 18.00–19.00

Židovská obec v Plzni – Rabínský dům, Palackého 442/3

Zaslíbená země (Land of Promise)

Projekce nejstaršího zvukového filmu natočeného na území dnešního Izraele a Palestiny. Více: www.zoplzen.cz

28. 4. 16.00

Židovská obec v Plzni – Rabínský dům, Palackého 442/3

Pesach, vyprávění o svobodě

Přednáška Věry Tydlitátové.

Více: www.zoplzen.cz

TEREZÍN

7. 3.–23. 4.

Památník Terezín, předsálí kina Malé pevnosti

Když to začalo

Výstava současného ukrajinského komiksu umělkyně a umělců, kteří museli po vypuknutí ruské invaze v únoru 2022 opustit Ukrajinu a našli útočiště na Akademii výtvarných umění v Praze. Více: www.pamatnik-terezin.cz

13. 3.–31. 5.

Památník Terezín, předsálí kina Muzea ghetta

Unfinished Lives – 80. výročí osvobození

Projekt nadace Bente Kahan Foundation, který představuje příběhy evropských Židů, významných umělců ztracených v období holocaustu. Více: www.pamatnik-terezin.cz

24. 4. 14.00

Památník Terezín, bývalá Magdeburská brána

Jom ha-šoa a divadelní představení Gramofon

V rámci doprovodného programu odehraje Divadlo MA divadelní představení Gramofon. Jedná se o hudebně-dramatický projekt filozoficky propojující pravdivý příběh o vztahu vězeňkyně a dozorce z koncentračního tábora s dějem dětské pohádky o poznání abecedy jidiš. Více: www.zoplzen.cz

ZLÍN

11. 4. 19.00

Městské divadlo Zlín, tř. Tomáše Bati 4091, 760 01 Zlín 1

Haruki Murakami, Frank Galati: Kafka na pobřeží

Adaptace úspěšného románu významného japonského spisovatele. Více: www.divadlozlin.cz

Franz Peter Kien: Smrt a harlekýn

Dny, dny, kdo koupí dny?
 – Krásné, nové, neznámé –
 Jeden jako druhý.
 Jeden jako druhý.
 Kdo koupí dny?
 Kdo koupí dny?
 V jednom z nich možná málem
 uvízlo štěstí, štěstí,
 pak staneš se králem.
 Pak staneš se králem.
 Staré laciné dny.
 Kdo koupí dny?

PŘELOŽILA **ZLATA KUFNEROVÁ**

Franz Peter Kien byl mimořádně talentovaným výtvarníkem, básníkem a dramatikem. V roce 1941 byl deportován do Terezína, kde pokračoval v umělecké tvorbě. Stopy po něm končí v říjnu 1944 v koncentračním táboře v Osvětimi, kde pravděpodobně záhy po příjezdu ve věku 25 let zahynul.

maskil

VĚSTNÍK MASKIL – registrace MK ČR č. E 14877.
 Vydává židovská kongregace Bejt Simcha,
 přidružený člen Federace židovských obcí v ČR,
 Maiselova 18, 110 00 Praha 1,
 IČO: 61385735.

Maskil vychází měsíčně za laskavé podpory
 Ministerstva kultury ČR,
 Federace židovských obcí v ČR,
 Nadačního fondu obětím holocaustu (NFOH).

Podpořte časopis MASKIL!

Číslo účtu: 86–8959560207/0100
 Variabilní symbol: 03

ŠÉFREDAKTORKA: Radka Lím Labendz
 REDAKCE: Michal Spevák, Lubor Falteisek,
 Anna Marie Vančurová.
 REDAKČNÍ RADA: Jan Fingerland, Fedor Gál,
 Tomáš Novotný, Pavlína Šulcová, Martin Šmok,
 Pavel Vrátný
 KOREKTURY: Luděk Skok, Radka Klimičková.
 GRAFICKÁ ÚPRAVA A SAZBA: Studio Designiq.
 TISK: GRAFOTECHNA PLUS, s. r. o.
 ISSN: 2570–6373
 E-MAIL: redakce@maskil.cz
 Uzávěrka tohoto čísla 4. 4. 2025.